

บทที่ ๔

ผลกระทบจากการจัดตั้งองค์กร เลือป่า

เลือป่า เป็นองค์กรทางการเมืองที่มีขนาดใหญ่ และมีบทบาทเด่นที่สุดในสมัยรัชกาลที่ ๖ เนื่องจาก เป็นองค์กรแรกสุดที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดตั้งขึ้น และทรงให้ความส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมกับเลือป่าอย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ ตลอดระยะเวลา ๑๕ ปี แห่งการครองราชย์ของพระองค์ การจัดตั้งองค์กรเลือป่าจึงมีผลกระทบทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในขณะนั้นเป็นอย่างมาก ซึ่งในบทนี้จะได้พิจารณาในเรื่องนี้โดยเฉพาะตามลำดับ

๑. ผลกระทบทางด้านการเมือง

เนื่องจากเลือป่าเป็นองค์กรที่พระมหากษัตริย์ทรงจัดตั้งขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำพลเรือน โดยเฉพาะข้าราชการมาฝึกหัดระเบียบวิธีแบบทหารและปลูกฝังความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ การศึกษาผลกระทบทางด้านการเมือง จากการจัดตั้งองค์กรเลือป่า จึงจะพิจารณาผลกระทบต่อสถาบันทั้งสามต่อไปนี้ เป็นหลักคือ

ก. สถาบันพระมหากษัตริย์

ข. สถาบันทหาร

ค. ระบบราชการ

ก. ผลกระทบจากการจัดตั้งองค์กร เลือป่าต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

เนื่องจากพระราชประสงค์ที่แท้จริงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการจัดตั้งองค์กรเลือป่า ก็ด้วยทรงหวังให้เลือป่าเป็นกลุ่มฐานพระราชอำนาจเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเมืองให้แก่พระองค์เองเป็นสำคัญ จึงทรงวางรูปแบบขององค์กรในลักษณะ

เป็น "กองนาครพล" หรือ "พลเมืองผู้ถืออาวุธ"^๑ และปลุกฝังสมาชิกให้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดระยะเวลาทรงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อดึงคนโดยเฉพาะข้าราชการเข้ามาเป็นสมาชิกเสียป่าให้ได้มากที่สุด อันมีผลทำให้เสียป่าเป็นองค์การทางการเมืองที่มีขนาดใหญ่ และมีบทบาทเด่นมาโดยตลอดในรัชสมัยของพระองค์ ซึ่งถ้าบรรลุประราชประสงค์ดังกล่าว เสียป่าจะเป็นกองกำลังที่มีความพร้อมทั้งด้านกำลังและความคิด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นฐานพระราชอำนาจทางการเมืองให้แก่พระองค์ได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้พระองค์ทรงสนับสนุนกิจการเสียป่าเป็นอย่างมาก ทรงจัดการเรื่องต่าง ๆ ของเสียป่าด้วยพระองค์เอง นับตั้งแต่การวางกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ทรงลงมือเขียนทะเบียนธงประจำตัวนายกอง นายหมู่ ด้วยลายพระหัตถ์ของพระองค์เอง^๒ ตลอดจนพระราชทานพระราชดำริสและพระบรมราโชวาทแก่เสียป่าอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังทรงเป็นผู้นำในการซ้อมรบเสียป่าด้วย พระองค์มักเสด็จไปร่วมกิจกรรมเสียป่า ณ สโมสรเสียป่าเกือบทุกวัน และทรงโปรดการเสด็จแปรพระราชฐานประพาสหัวเมือง โดยเฉพาะพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐมครั้งละนาน ๆ เพื่อทำการซ้อมรบเสียป่าประจำปี จากการศึกษาหลักฐานจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว กล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลา ๑๕ ปี ทรงทุ่มเทพระองค์ให้กับกิจการเสียป่ามากกว่าที่ทรงกระทำพระราชกรณียกิจอย่างอื่น ๆ^๓

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทุ่มเทเวลาให้กับกิจการเสียป่าอย่างมากเช่นนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระองค์ไม่ทรงมีเวลาในการปฏิบัติราชการแผ่นดินได้อย่างเต็มที่ จึงทรงมอบภาระราชการแผ่นดินให้พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยให้ทรงสั่งราชการในเรื่องสามัญแทนในบางช่วงของระยะเวลาต่อไปนี้

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๘ "คำอธิบายหน้าที่เสียป่ากองพลต่าง ๆ (ลับ)",

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๗.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖/๑๐ "ทะเบียนธงเสียป่า", ๒๒ กรกฎาคม - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๕๔.

^๓ จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๖๘. (เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม).



ระยะที่ ๑ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๖๔ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าภานุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช พระราชปิตุลา ทรงสั่งราชการแทน

ระยะที่ ๒ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๖๖ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ ทรงสั่งราชการแทน

ระยะที่ ๓ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๔๖๗ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา ทรงสั่งราชการแทน โดยให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระดำรงราชานุภาพ เป็นที่ปรึกษาราชการทั่วไป

ระยะที่ ๔ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๔๖๘ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ทรงสั่งราชการแทน และให้พระเจ้าน้องยาเธอ
กรมพระดำรงราชานุภาพ เป็นที่ปรึกษาราชการทั่วไปเช่นกัน^๑

ในช่วงที่ทรงมอบหมายราชการแผ่นดินให้เจ้านายชั้นสูงทรง เป็นธุระสั่งราชการแทน
เป็นระยะ ๆ ดังกล่าวนี้ แม้จะทรงมีพระราชดำรัสว่า ถ้าราชการใดสำคัญ ต้องขอพระบรมราช
วินิจฉัยจากพระองค์แล้ว ขอให้ยื่นกราบบังคมทูลให้ทรงทราบ เป็นการด่วน^๒ แต่ในทาง
ปฏิบัติจริง ๆ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการซ้อมรบเสือป่า ปรากฏว่าการส่งหนังสือและความสามารถ
ที่จะทรงหนังสือราชการก็ได้เป็นไปตามพระราชดำรัส ดังจะเห็นได้จากพระยาราชสาสนโสภณ
ราชเลขานุการในพระองค์มีจดหมายทูลหม่อมเจ้าธานีนิวัติ ผู้ช่วยราชเลขาฯ มีใจความว่า

"...ในเวลาซ้อมรบเสือป่าคราวนี้ คิดว่าควรจะผ่อนทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือราชการ
เท่าที่เห็นว่าจำเป็นหรือความร้อนซึ่งจะรอไว้ไม่ได้ เพราะในเวลานี้หนังสือราชการ
เสือป่า ซึ่งทูลเกล้าฯ ถวายอยู่ทุกวันก็มากอยู่..."^๓

^๑ กจช., ร.๖ ร.ล.๔/๑ - ๑๔ "รักษาราชการแทนพระองค์" พ.ศ. ๒๔๖๐ -
๒๔๖๘.

^๒ กจช., ร.๖ ร.ล.๑/๕๖ "เบ็ดเสร็จกรมราชเลขานุการ" ๑๓ มิถุนายน ๒๔๖๓ -
๔ พฤศจิกายน ๒๔๖๘.

^๓ กจช., ร.๖ ร.ล.๑/๔๕ "เบ็ดเสร็จกรมราชเลขาธิการ พระยาราชสาสนโสภณ
ทูลเกล้าหม่อมเจ้าธานีนิวัติ" ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๔๖๓.

ช่วงเวลาที่มีการซ้อมรบเสือป่า ซึ่งมักจะจัดขึ้นในช่วงเดือนมกราคม ถึงต้นเดือนมีนาคมเป็นประจำทุกปี ก็มักจะทรงมีลายพระราชหัตถ์ เลขาสั่งห้ามมิให้จัดงานพระรชพิธีใด ๆ เข้าแทรกในช่วงเวลานี้ เพื่อพระองค์จะได้ทรงเข้าร่วมในการซ้อมรบเสือป่าได้อย่างเต็มที่^๑ อันแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงโปรดฯ ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเสือป่ามากกว่าที่จะทรงปฏิบัติพระราชภารกิจในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งพระองค์ทรงรับผิดชอบอยู่โดยตรง

นอกจากนั้นในการเสด็จพระราชดำเนินยังมณฑลต่าง ๆ ซึ่งทรงกระทำอยู่เสมอ ๆ และมักจะมีลักษณะเป็นพิธีรีตอง ก็มักจะเป็นการเสด็จไปเป็นประธานในการประกอบพระราชพิธี ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาแห่งกองเสือป่า ทอดพระเนตรการซ้อมรบเสือป่า ร่วมงานพระราชทานเลี้ยงและการแสดงละครบทพระราชนิพนธ์ในหมู่สมาชิกเสือป่าเสียเป็นส่วนใหญ่^๒ สิ่งเหล่านี้พระองค์ทรงโปรดฯ ที่จะกระทำมากกว่าพระราชกรณียกิจอย่างอื่น ๆ ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเห็นว่ามี ความแตกต่างกันอยู่มาก คือ ในการเสด็จประพาสจังหวัดและมณฑลต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนอกจากการเสด็จตรวจตราการจัดการปกครอง ซึ่งจะมีการจัดการรับเสด็จอย่างเป็นทางการแล้ว พระองค์ก็มักจะหาโอกาสเสด็จประพาส ณ ที่ต่าง ๆ เป็นการส่วนพระองค์อย่างสามัญชน เช่น โดยการทรงเรือเล็ก ๆ หรือเสด็จโดยสารรถไฟปะปนไปกับราษฎรโดยมิให้ใครรู้จักพระองค์ แต่ในการเสด็จไปนี้จะไม่ทรงมีท้องตราแจ้งให้เจ้าเมืองที่เสด็จไปเหล่านั้นทราบหรือจัดที่ประทับพักแรมให้ แต่จะประทับ ณ ที่ใด ๆ ที่ทรงพอพระราชหฤทัย ซึ่งบางครั้งก็เป็นบ้านเรือนราษฎรที่ยากจน^๓ เป็นต้น การเสด็จประพาสในลักษณะเช่นนี้ นอกจากจะเป็นผลดีทางด้านจิตวิทยาการเมืองที่สามารถสร้างความรักใคร่ และจงรักภักดีจากราษฎรได้ โดยมีต้องมีพระราชดำรัสชกแจงแต่ประการใด และยังเป็นโอกาสที่ทำให้ได้ทรงทราบถึงทุกข์สุขและปัญหาของราษฎรอย่าง

^๑ ใจมีนอมรดรุณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์, เล่ม ๑๖ - หน้า ๕๔ - ๖๐.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑.๔/๒ "รายงานและระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาสมณฑลปักษใต้", พ.ศ. ๒๔๕๘ - ๒๔๖๐.

^๓ "กรมศิลปากร, "คำนำ" จดหมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ ๕ โดยนายทรงอาณุภาพ (สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ; พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๗), หน้า ก - ค.

แท้จริงอีกด้วย ซึ่งผิดกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้จะทรงหมั่นเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรตามมณฑลต่าง ๆ อยู่เสมอ และมีพระราชดำรัสชักจูงแก่ราษฎรมากมายสักเพียงใด ก็ไม่อาจจะช่วยให้ราษฎรมีความรักและจงรักภักดีต่อพระองค์ได้มากเท่าที่พวกเขาเหล่านี้มีต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในขณะที่เดียวกันการดำเนินงานขององค์กรเสือป่าก็กระทบกระเทือนทั้งสถาบันทหาร และทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบราชการ อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ต้องสิ้นเปลืองพระราชทรัพย์ในการใช้จ่ายเพื่อกิจการนี้เป็นจำนวนมาก^๑

ในแง่ของการฝึกหัดและซ้อมรบ เสือป่าเพื่อให้มีลักษณะเป็นกองกำลังส่วนพระองค์ ก็ดูจะไม่ได้ผลตามที่ทรงพระราชประสงค์ เพราะเสือป่าไม่ค่อยจะได้ทำการฝึกหัดอย่างจริงจัง การฝึกหัดในบางครั้งดูจะเป็นเรื่องตลกขบขันเสียมากกว่า ดังจะเห็นได้จากหลักฐานที่จมีนอมรดรุณารักษ์ทรงเล่าไว้ว่า

"...พอเสียงนายกองท่านออกคำสั่ง "แถว" แทนที่จะได้เห็นท่านรีบเร่งมาเข้าแถวกัน... ท่านก็เดินเพลงช้าคล้ายกับว่าไม่มีอะไรสำคัญ... ครั้นผู้กองบอกว่า "ขวาหัน" ท่านก็หันตัวไปอย่างสโลโมชั่น ดูเหมือนให้เข้าเพลงเดินรำจังหวะ "วอลล์" เราตี ๆ ี่เอง..."^๒

โดยเฉพาะในการซ้อมรบเสือป่า ก็ดูจะกลายเป็นเรื่องเล่น ๆ ไปมีการยิงปืนด้วยปาก และฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องแกล้งทำเป็นแพ้ เพื่อเอาใจพระองค์ แต่ก็ต้องพยายามอย่าให้ฝ่ายแพ้จนหลุดลุ่ยนัก โดยพยายามให้ฝ่ายชนะนั้นเห็นว่าการจะชนะได้ก็ต้องใช้ความพยายามอย่างหนัก "จึงจะพอพระราชหฤทัย"^๓

^๑ดูรายละเอียดในส่วนผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ในบทเดียวกันนี้.

^๒จมีนอมรดรุณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์, เล่ม ๑, หน้า ๑๓๔.

^๓พระดรุณรักษา, "บันทึกและความทรงจำของพระดรุณรักษา เรื่อง ชัตติยมานะ" อ้างอิงใน ประยูรศักดิ์ สิทธิพันธ์, พระมหาธีรราชเจ้า (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๑๕), หน้า ๕๗.

ฉะนั้นการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงห่มเทพระองค์ให้กับกิจกรรมเสือป่าเป็นอย่างมาก ทำให้ทรงมีเวลาน้อยสำหรับการเอาพระทัยใส่ในราชการแผ่นดินอื่น ๆ ที่พระองค์ทรงรับผิดชอบในฐานะองค์พระมหากษัตริย์ ประกอบกับการดำเนินงานของเสือป่าซึ่งมีข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังกล่าว ก่อให้เกิดผลเสียต่อสถานภาพทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพิ่มมากขึ้น เพราะเสือป่ายิ่งทำให้พระองค์ทรงห่างเหินกับกลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบในการบริหารมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันกิจกรรมเสือป่าก็ทำให้ทรงถูกวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มผู้ที่มีความคิดหัวรุนแรง ซึ่งแสดงความคิดเห็นออกมาโดยการเล่าสู่กันฟังปากต่อปาก และแสดงออกมาทางหน้าหนังสือพิมพ์และถึงขนาดมีความคิดที่จะก่อการปฏิวัติเลยทีเดียว ดังเช่นคณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ อันได้แก่ ทหารและพลเรือนกลุ่มหนึ่งซึ่งคิดจะก่อการปฏิวัติ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้แสดงทัศนคติต่อพระองค์ในแง่ลบ ในลักษณะที่ว่า

"...การที่บ้านเมืองมีกระษัตริย์อยู่เหนือกฎหมาย ครอบครองนั้นไม่ดี พระเจ้าแผ่นดินจะทำอะไรก็ได้ตามชอบใจ เช่น เล่นโยน หัดเสือป่า ไม่เอาใจใส่ใฝ่ในราชการ ปลอ่ยให้ราษฎรยากจน หนักที่สุดถึงกับอดตายก็มี..."^๑

แนวความคิดดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดตั้งองค์กรเสือป่าของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แทนที่จะเป็นกลุ่มฐานพระราชอำนาจเพื่อสร้างความมั่นคงแห่งพระองค์เอง กลับกลายเป็นสิ่งที่บั่นทอนความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ และระบอบราชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

ภายหลังการจับกุมคณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ ได้สำเร็จในต้นเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ แม้ว่าสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ จะทรงกราบบังคมทูลให้ทรงเห็นว่าการดำเนินงานที่ผิดพลาดเกี่ยวกับเสือป่าจะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบราชาธิปไตย และหันไปนิยมรูปแบบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๑ "คำให้การนายร้อยตรีภิรมย์" ๒๒ เมษายน ๒๔๕๕.

(Constitutional Monarchy)^๑ ก็ตาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงยกเลิกพระราชปฏิบัติเกี่ยวกับ เสือป่าแต่กลับทรงส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม เสือป่า เพื่อ เป็นกำลังรักษาพระราชอำนาจมากยิ่งขึ้น มีการส่งเสริมการสะสมอาวุธ การซ้อมรบ เสือป่า ตลอดจนการใช้ เสือป่าเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยมโดย เน้นการส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ยิ่งขึ้น ดังปรากฏหลักฐานชัดเจนจากรายงานจร เสือป่าตรวจราชการ^๒

หลักฐานส่วนนี้ได้แสดงให้เห็นว่า การตรวจตราดูแลกิจการ เสือป่าตามมณฑลต่าง ๆ นอกจากจะดูเรื่องความนิยม เสือป่า การฝึกหัดระเบียบวิธีแบบทหารแล้ว ยังมีการทดสอบความรู้ของสมาชิก เสือป่าในเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์อีกด้วย เช่นมีการสอบถามความเข้าใจของสมาชิก เสือป่าถึงความสำคัญของพระมหากษัตริย์ต่อประเทศชาติ พระมหากษัตริย์มีพระมหากรุณาธิคุณแก่สมาชิก เสือป่าและไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินอย่างไร ตลอดจนสอบถามถึงวิธีการแสดงความกตัญญูต่อองค์พระมหากษัตริย์ เป็นต้น ซึ่งปรากฏว่าความเข้าใจของสมาชิก เสือป่าในเรื่องนี้ส่วนใหญ่ นับว่ายังอ่อนอยู่มาก^๓ อันแสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ในขณะเดียวกัน การประพฤติดุปฏิบัติของ เสือป่าบางกลุ่ม บางพวกก็มีส่วนทำให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกิจกรรม เสือป่ามากยิ่งขึ้น อาทิเช่น ผู้บริหาร เสือป่าบางคนกวาดขัน เสือป่าให้ฝึกหัดอย่างหนัก โดยหวังที่จะได้รับความดีความชอบใส่ตน มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในองค์กร เสือป่า เป็นต้น^๔ นอกจากนี้สมาชิก เสือป่าบางคนยังถือตนว่าเป็นคนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๑๒ "หนังสือสมเด็จพระเจ้าอนงยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ กจข., ร.๖ บ.๑๖/๑๒ "รายงานจร เสือป่าตรวจราชการ" พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๖๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

^๔ กจข., ร.๖ บ.๑๖/๑๑๑ "บัตรสนเท่ห์กล่าวโทษสมุหพระนครบาลว่ากวาดขัน เรื่อง เสือป่าเกินไป" ๑๑ ธันวาคม ๒๔๖๕.

จึงประพุดิตนในลักษณะหยิ่งผยอง ดังจะเห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งในหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์ ที่กล่าวเสียดสี เสือป่าที่ประพุดิตนเช่นนี้ว่า

"...ในสมัยนี้ไม่ว่าจะไปในที่แห่งหนใด...มีพวกหนึ่งที่ไม่เห็นหวัมนุชย์ ตลอดจนเจ้านายชั้นพระบรมวงศ์ เขาว่าพวกนี้แหละเป็นพวกก่อความแค้นแค้นแลรังความเจริญ ถึงหากว่าจะได้รบโอวาทจากเจ้าข้าแหวแดงแหวร้อนให้เขาประพุดิตี กิริยามารยาทเรียบร้อยอยู่ในศีลในธรรม อยู่บ่อย ๆ เขาก็ไม่ค่อยปรารถนาจดจำ จะเป็นด้วยคนในราชการรัฐบาลของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าชอบไปเสียพวกเขามาก จึงทำให้พวกเขาลืมตัว เห็นว่าตนเป็นเทวดา อัจฉริยะบุรุษ ผิดกว่ามนุษย์ธรรมดา เขาว่าถ้าใครไม่รู้จักพวกนี้ ให้สังเกตสักหน่อยก็จะรู้จัก เขาผึ่งผายกริดกราย ภาคภูมิใจหน้าชนลูกชนพอง หรือถามพวกข้าราชการดูก็ได้..."^๑

การที่ประชาชนบางพวกมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเสือป่าในลักษณะดังกล่าวนี้ ย่อมกระทบกระเทือนถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงจัดตั้งองค์การเสือป่าด้วย ฉะนั้นจึงปรากฏว่าตลอดระยะเวลา ๑๕ ปี แห่งการครองราชย์ของพระองค์ การที่ทรงส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเสือป่ามาโดยตลอด เพื่อหวังให้เป็นกลุ่มฐานพระราชอำนาจทางการเมือง เพื่อสร้างความมั่นคงแห่งพระองค์เองในฐานะพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระราชอำนาจตามระบอบราชาธิปไตย ปรากฏว่าไม่ทรงบรรลุพระราชประสงค์ดังกล่าวนี้ได้ ในทางตรงกันข้ามกลับมีผลทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์คลายความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น และมีลักษณะดังที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงครองราชสมบัติต่อมาได้ทรงมีพระราชปรารภว่า

"...ในรัชสมัยที่เพิ่งสิ้นสุด (หมายถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว-ผู้เขียน) หลายสิ่งหลายอย่างได้ทวีความเลวร้ายไปมาก...ฐานะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นสิ่งหนึ่งที่ตกอยู่ในสภาวะลำบาก ความเคลื่อนไหวทางความคิดในประเทศ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ระยะเวลาของระบบเอกราชไทย เหลือน้อยลงเต็มที..."^๒

^๑จีนโนสยามวารศัพท์, "เขาวัว" อังคารที่ ๑๐ เมษายน ๒๔๖๐.

^๒ กจข., ร.๗ สบ.๒.๔๗/๓๒ "บันทึกเรื่องการปกครอง" ๒๓ กรกฎาคม -

ข. ผลกระทบจากการจัดตั้งองค์กรเสือป่าต่อสถาบันทหาร

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้เสือป่าเป็นฐานพระราชอำนาจในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองให้แก่พระองค์ จุดประสงค์สำคัญอย่างหนึ่งก็เพื่อเป็นกองกำลังส่วนพระองค์เพื่อแทนที่กองทัพประจำการด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงทรงจัดรูปองค์กรเสือป่าและทำการฝึกหัดแบบทหาร องค์กรเสือป่าจึงมีลักษณะเป็นทหารอีกเหล่าหนึ่ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงเป็นผู้บัญชาการและอยู่นอกเหนือการควบคุมของกองทัพแห่งชาติ ทหารจึงมักเรียกสมาชิกเสือป่าว่า "ทหารเสือ"^๑ อยู่เสมอ เสือป่าจึงกลายเป็นองค์กรที่เข้ามาแทรกแซงกิจการของกองทัพแห่งชาติ มีการขอให้ยกเว้นการเกณฑ์ทหารของพวกเสือป่าด้วยการอ้างเหตุผลว่า เสือป่าได้มีการฝึกหัดอย่างทหารแล้ว^๒ มีผลทำให้ทหารส่วนใหญ่ไม่พอใจ ถือว่าการตั้งเสือป่าเพื่อเป็นการแข่งดีกับทหาร

แม้ว่าทางกองเสือป่าและผู้นำฝ่ายทหารจะพยายามแก้ความเข้าใจของทหารด้วยวิธีการใดก็ตาม ความไม่พอใจเสือป่าก็ยังปรากฏในหมู่ทหารอยู่เสมอ ถึงกับไม่ประสงค์จะไปช่วยฝึกหัดระเบียบวินัยและวิชาการทหารให้กับพวกเสือป่า และความไม่พอใจนี้ก็ยิ่งมีมากขึ้นเมื่อปรากฏว่ามีการแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาของเสือป่าจากมหาดเล็กและข้าราชการผู้ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งไม่เคยฝึกหัดมีความรู้ทางด้านวิชาการทหารมาก่อน แต่กลับได้รับพระราชทานตำแหน่งสูงในกองเสือป่า เช่น นายจำยอง^๓ และพระอัศวบดีศรีสุรพาทน เป็นนายกองโท เมื่อ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ และเลื่อนเป็นนายกองเอก เมื่อ ๓๐ กันยายน ในศกเดียวกัน^๔ ส่วนนายทหารและเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ซึ่งเคยศึกษาวิชาทหารโดยตรงมาจาก

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๗ "คำชี้แจงการสั่งสอนพลทหาร".

^๒ กจข., ร.๖ บ.๑๖/๓๕ "การเกณฑ์ทหารกับขออนุญาตไม่เกณฑ์ทหารเพราะต้องการเป็นเสือป่าอย่างเดียว" ๖ - ๑๗ มีนาคม ๒๔๕๖.

^๓ หม่อมหลวง เพื่อ ฟิ่งบุญ ต่อมาคือ นายพลเอกเจ้าพระยารามราฆพ.

^๔ กจข., ร.๖ บ.๑๖/๑๐ "ทะเบียนธงเสือป่า" ๒๒ กรกฎาคม - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๕๔.

ต่างประเทศ กลับได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่งต่ำกว่าคือ เป็นเพียงนายกองตรีเท่านั้น ได้แก่ จอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงภาณุพันธุ์วงศ์วรเดช นายพลเรือเอกสมเด็จเจ้าพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต นายพลเอก พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ^๑

นอกจากนั้นการจัดตั้งองค์กรเสือป่ายังแทรกแข่งกิจการและหน้าที่ของทหารประจำการด้วยการแทรกแข่งนั้นมี ๒ ลักษณะคือ การแทรกแข่งในเรื่องการใช้อุปกรณ์และการปฏิบัติหน้าที่

ในเรื่องอุปกรณ์นั้น เสือป่าต้องติดต่อยืมและขอซื้ออาวุธปืน กระสุนซ้อมรบ กระสุนจริง จากกองทัพบก เพื่อใช้ในการซ้อมรบเสือป่าแต่ละคราวโดยเฉพาะในระยะแรกขององค์กรเสือป่า ซึ่งการซ้อมรบเสือป่าแต่ละครั้งต้องใช้อาวุธเป็นจำนวนมาก เช่น กระสุนปืนซ้อมรบ ในแต่ละปี เสือป่าต้องติดต่อยืมจากกองทัพบกปีละไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ นัด^๒ นอกจากนั้น เครื่องใช้อื่น ๆ เช่น กระตักน้ำ หม้อข้าว เต็นท์ผ้าใบ ก็ต้องขอยืมจากกองทัพบกอีกเช่นกัน^๓ เครื่องใช้ต่าง ๆ เหล่านี้ในระยะต่อมากองเสือป่าได้สะสมของเหล่านี้เป็นของตัวเอง และมีการซ้อมรบทุกปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงต้องทรงใช้จ่ายพระราชทรัพย์เพื่อสนับสนุนเสือป่าเป็นจำนวนมาก

ในส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของเสือป่าที่ถือว่าเป็นการแทรกแข่งหน้าที่ของทหารก็คือ เสือป่ามีสิทธิถืออาวุธและปฏิบัติหน้าที่แบบทหารในยามสงคราม โดยเฉพาะบทบาทของกองเสือป่าหลวง-รักษาพระองค์ ซึ่งทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นกองกำลังที่ทำหน้าที่รักษาพระองค์โดยเฉพาะ เพราะทรงมีพระราชดำริว่า หากเกิดศึกสงคราม ทหารรักษาพระองค์ทั้งกองพลจะต้องเข้าแนวรบ

^๑ เรื่องเดียวกัน.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๔/๔๒ "ยกระบัตรเสือป่าขอซื้อกระสุนดินปืนจากกระทรวงกลาโหม สำหรับประลองยุทธเสือป่า" ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๐ - ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๗.

^๓ แจ่มจันทร์ วงศ์วิเศษ, "การปรับปรุงกองทัพของไทยตามแบบตะวันตก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๙๔ - ๒๔๗๕". (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๖๘.

จะยึดไว้พิทักษ์รักษาพระองค์มิได้ เพราะฉะนั้น จึงทรงเตรียมการไว้ในยามสถานการณ์คับขัน คือ จะทรงทิ้งกรุง เทพฯ และจะ "พาเอาทหารรักษาวังกับกองพลหลวงรักษาพระองค์ไปด้วย... และต้องตามไปอยู่กับตัวข้าพเจ้าไม่ว่าจะไปอยู่ ณ ที่แห่งใด"^๑

ผู้ที่ได้เข้าเป็นสมาชิกเสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์ เป็นผู้ที่ได้ผ่านการคัดเลือกมาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการผู้ใกล้ชิดพระองค์ ซึ่งทรงไว้วางพระราชหฤทัยในความจงรักภักดีอยู่แล้ว หน้าที่ของเสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์ คือ ฝึกรักษาพระองค์ ตั้งกระบวนแถวรับเสด็จเป็นทำนองกองเกียรติยศ^๒ เพราะฉะนั้น เสือป่ากองนี้จึงสามารถแข่งหน้านายทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ได้ แม้นายหมู่ นายกอง เสือป่าก็ยังสามารถสั่งการต่อทหารมหาดเล็กได้ เช่น เรียกแถว หรือสั่งตรงต่อนายแถววงก็ได้ กรณีต่าง ๆ เหล่านี้ ทหารมหาดเล็กจะรู้สึกกันมาก เพราะกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์เป็นกรมที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำรงตำแหน่งผู้บังคับการพิเศษ หากทว่ากลับไม่ได้รับบำเหน็จรางวัลอะไร เมื่อเทียบกับพวกเสือป่า ซึ่งมักจะได้รับพระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์อยู่บ่อยครั้ง สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้ทหารไม่พอใจเสือป่าเป็นอย่างมาก

ความไม่พอใจของทหารที่มีต่อเสือป่านี้ แม้แต่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ผู้ซึ่งเป็นที่ศรัทธาเคารพรักของทหารในขณะนั้น ก็ทรงแสดงพระอาการไม่พอพระทัยและไม่ทรงสนับสนุนกิจการเสือป่าโดยจะเห็นได้จากทรงคิดหาทางช่วย เหลือนายทหาร ๔ นาย^๓ ซึ่งเคยมาร้องทุกข์เรื่องถูกผู้บังคับบัญชาใช้วาจาถ่มถุยให้เข้าเป็นเสือป่าโดยที่เจ้าตัว

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๖.๑/๑๘ "คำอธิบายหน้าที่เสือป่ากองพลต่าง ๆ (ลับ)".

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๗.

^๒ จมื่นอมรรตวรักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์, เล่ม ๒, หน้า ๒.

^๓ ใต้แก่ หลวงมานิต, ร.ท.สิน, ร.ต.แถม, ร.ต.ชิต.

มิได้เต็มใจ โดยทรงรับไปเจรจากับปลัดเสื่อป่าเพื่อให้นายทหารทั้ง ๔ คนนั้นได้มีโอกาสตัดสินใจใหม่อีกครั้งหนึ่ง^๑ นอกจากนั้น ก็ทรงมีคำสั่งห้ามทหารในบังคับบัญชาของพระองค์เข้าร่วมในการซ้อมรบเสื่อป่าโดยเด็ดขาด^๒ เหตุนี้ทำให้บรรดานายทหารหนุ่มต่างพากันไม่ยอมสมัคร เข้า เป็นสมาชิกเสื่อป่า แม้จะมีการขอร้อง เชิงบังคับให้ทหารไปฝึกและสั่งสอนพวกเสื่อป่า ต่างก็พยายามหาโอกาสและเหตุผลหลีกเลี่ยงอยู่เสมอ^๓ แม้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะพยายามแสดงให้เห็นว่าทรงจัดตั้งองค์กรเสื่อป่าโดยมีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกยอมสละชีวิตเพื่อรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อยู่เสมอก็ตาม ทหารก็หยิ่งในศักดิ์ศรีของตนว่าทหารไทยมีน้ำใจพร้อมที่จะปกป้องประเทศชาติ และพระบรมราชจักรีวงศ์ให้พ้นจากศัตรูอยู่แล้ว ทหารทั้งหลายจึงไม่พอใจในการที่มีกองเสื่อป่าขึ้นมา^๔

การจัดตั้งองค์กรเสื่อป่า จึงเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ทหารคิดก่อการปฏิวัติขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ หรือที่เรียกกันว่า "กบฏ ร.ศ. ๑๓๐" ดังที่นายทหารผู้คิดปฏิวัติผู้หนึ่งได้บันทึกไว้ว่า

"...มีหลายคนเกิดความรู้สึกว่าสะเทือนใจอย่างแรงกล้าจากการตั้ง "กอง เสื่อป่า" ขึ้นทำนองเดียวกับความรู้สึกของนายทหารและข้าราชการโดยมาก แม้แต่พลเมืองทั่วไป โดยต่างพากันมีความรู้สึกที่ว่า "กอง เสื่อป่าผู้ใหญ่" มิใช่กองลูกเสือ เป็นกิจกรรมอีกประเภทหนึ่งของประเทศที่ตั้งช้ำกับการทหาร และก็ทำงานแข่งดีกันกับการทหารแห่งชาติเสียด้วย ย่อมทำให้ความมั่นคงของชาติเสื่อมสลายลงไปมาก..."^๕

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๓ "สำเนาบันทึกเกี่ยวกับเสื่อป่าเป็นหลักฐานที่ทางราชการได้จากบ้าน ร.ต.เจือ".

^๒ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๓ "กรมราชเลขานาการ กราบทูลสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ" ๒๖ มกราคม ๒๔๕๔.

^๓ ร.ต.เหรียญ ศรีจันทร์ และ ร.ต.เนตร พุนวิวัฒน์, เรื่องเดิม., หน้า ๕.

^๔ แจ่มจันทร์ วงศ์วิเศษ, เรื่องเดิม., หน้า ๒๖๔ - ๒๗๐.

^๕ ร.ต.เหรียญ ศรีจันทร์และร.ต.เนตร พุนวิวัฒน์, เรื่องเดิม., หน้า ๕.

ความไม่พอใจของทหารที่มีต่อกองเสือป่า เป็นชนวนสำคัญที่ปลุกความคิดปฏิวัติใน ร.ศ. ๑๓๐ ดังปรากฏว่าในการประชุมวางแผนกิจการ ร.ศ. ๑๓๐ ทุกครั้ง ทหารจะต้อง พูดถึงความน้อยเนื้อต่ำใจ ตลอดจนความไม่สบบารมภ์เรื่องเสือป่าอยู่เสมอ^๑ เช่น นายร้อยตรี จันทร ปานสีด้า ผู้ต้องหาคดี ร.ศ. ๑๓๐ ให้การว่านายร้อยเอกขุนทวยหารพิทักษ์ พยายาม พูดเกลี้ยกล่อมให้สมาชิก ร.ศ. ๑๓๐ เข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงเลียด "ทหารเสือ" ไว้สำหรับเล่นโยน เล่นละครเท่านั้น และแม้ว่าทหารพวกนี้จะออกซ้อมรบ แต่ก็ ไม่มีประโยชน์ เพราะทหารเสือทำอะไรไม่เป็นเลย ผู้พลทหารประจำการธรรมดาทำไม่ได้ มีแต่จะเปลืองพระราชทรัพย์เท่านั้น^๒ หรือกรณีนายร้อยตรีรัต รัตนพันธ์ นายทหารกรมทหารราบ ที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ ก็มีความคิดเกี่ยวกับเสือป่าว่า

"กองเสือป่าทำให้หมดเปลืองเงินแผ่นดินเปล่า ๆ ทำให้ข้าราชการทหารและพลเรือน แดกร้าวกัน ดังเคยมีตัวอย่างร้ายกาจมาแล้วในประเทศเตอร์กี"^๓

ในขณะที่เดียวกันก็ได้คอยสั่งสอนให้พลทหารในสังกัดทราบว่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงรักทหารมหาดเล็กไปรัก "ทหารเสือ" เสียมากกว่า เพราะทหารเสือมาสสมัครเอง และ ได้เงินเดือนมาก ส่วนทหารมหาดเล็กได้เงินเดือนน้อย และ "ต้องจิกมาใช้ ไม่จิกก็ไม่มา"^๔

^๑ แกมสุข นุ่มนนท์, กบฏ ร.ศ. ๑๓๐ : ยังเติร์กรุ่นแรก, หน้า ๑๕๐.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๗/๖ "คำชี้แจงนายร้อยตรีจันทร ปานสีด้า" ๒ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๓ ร.ต.เหรียญ ศรีจันทร์ และ ร.ต.เนตร พูนวิวัฒน์, เรื่องเดิม., หน้า ๑๒๐ - ๑๒๑.

^๔ กจช., ร.๖ บ.๑๗/๗ "คำให้การพลทหารนายเรียว" ๗ มีนาคม ๒๔๕๔.

เพราะฉะนั้น ทางออกที่ดีที่สุดก็คือ การปฏิวัติเพื่อให้ "ทหารมีเกียรติยศเพิ่มขึ้น ได้ชูหน้าชูตาขึ้น อีกเท่านั้น"^๑

ความเจ็บแค้นของทหารที่มีต่อ เสือป่า จะมียามากที่สุดในกลุ่มทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ เพราะเป็นทหารกลุ่มที่ถูกเสือปากทองหลวงรักษาพระองค์แทรกแซงบทบาทและหน้าที่โดยตรงมากที่สุด แต่กลับไม่ได้รับความโปรดปรานจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงปรากฏว่า ในบรรดาคณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ จำนวนทั้งหมด ๘๒ คน จะเป็นทหารจากหน่วยทหารมหาดเล็ก รักษาพระองค์จำนวนมากที่สุดถึง ๓๗ คน^๒

หลังจากที่คณะ ร.ศ. ๑๓๐ ถูกจับกุม และถูกสอบสวนแล้ว สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถทรง เข้าพระทัยว่าการปฏิวัติครั้งนี้มีสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องมาจากเรื่องเสือป่า จึงกราบบังคมทูลถวายความเห็นต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ทรงปรับปรุงแก้ไขกิจการเสือป่าเสีย และทรงสรุปข้อบกพร่องของเสือป่าไว้ถึง ๗ ประการ คือ

๑. คนทั่วไปมักพูดกันว่า คนที่ไม่เป็นเสือป่าคือคนที่ไม่จงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒. การเสือป่าเป็นใหญ่กว่าราชการ ใครอยากจะได้ดีในวงราชการต้องพยายามสร้างความดีความชอบทางเสือป่า ทางราชการประจำจะบกพร่องอย่างไรไม่สำคัญ ถ้าทางเสือป่าดีอยู่แล้วก็ไม่เป็นไร
๓. การแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาทางเสือป่าทรงโปรดฯ แต่งตั้งแต่เฉพาะพวกข้าราชการสำนักผู้ใกล้ชิดพระองค์ ทำให้พวกในราชสำนักครอบงำราชการอื่นหมด
๔. เดิมเข้าใจกันว่า การเข้าเป็นเสือป่าจะได้มีโอกาสใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสมอกันหมด แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะมีการแบ่งสมาชิกเสือป่าออกเป็นหลายชั้นหลายพวก คือ กองร้อยหลวงเป็นอันดับหนึ่ง กองรักษาพระองค์เป็นอันดับสอง และกองมณฑลเป็นอันดับสามตามลำดับ

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๗/๖ "คำให้การนายร้อยตรีละม้าย" ๑ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๒ แกมสุข นุ่มนนท์, เรื่องเดิม, หน้า ๒๗ - ๒๘.

๕. เสือป่าต้องมาฝึกหัดทุก ๆ วัน และหัดเดินไปเดินมาเท่านั้น ไม่เกิดประโยชน์อันใดมีแต่เหน็ดเหนื่อยเปล่า ๆ

๖. สมาชิกเสือป่าต้องเสียเงินจุกจิกหลายอย่าง เช่น เมื่อเข้าเป็นสมาชิกตอนแรก ต้องเสีย ๕๐ บาท ต่อมาเสีย ๓๐ บาท ทั้งยังต้องเสียค่ารถ ค่าเครื่องแต่งตัว เครื่องใช้ ค่าเรียไรต่าง ๆ และค่าปรับอีก ก่อให้เกิดความเดือดร้อนมาก

๗. การซ้อมรบเสือป่าต้องออกไปไกลถึงพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ต้องอดหลับอดนอนและเหน็ดเหนื่อยกลับมา ทำงานไม่ได้ การซ้อมก็ไม่ได้จริงจังเป็นเรื่องเล่น ๆ เช่น มีการยิงปืนด้วยปากและทุกครั้งกองร้อยหลวงต้องเป็นผู้ชนะเสมอ^๑

ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของเสือป่าดังกล่าวนี้ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ทรงเห็นว่าจะต้องรีบเร่งแก้ไขโดยเร็ว เพราะ "ถ้าคนยังไม่พอใจอยู่อย่างนี้ตราบใด ความสงบเรียบร้อยจะมีไม่ได้อยู่ตราบนั้น คงจะมีมาแต่ความล่มจมด้วยกันหมดเท่านั้น"^๒

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

กองอำนวยการร่วมของวิทยาลัย

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๗/๑๒ "หนังสือสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" ๙ มีนาคม ๒๔๕๔.

หมายเหตุ ที่ต้องใช้การยิงปืนด้วยปากเป็นเพราะในระยะแรก เสือป่าประสบปัญหาการขาดแคลนอาวุธในการซ้อมรบเป็นอย่างมาก.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวหาได้ทรงเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกกิจกรรมเสือป่าไปแต่อย่างใด กลับทรงส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเสือป่าเพื่อให้เป็นกองกำลังทางทหารในการรักษาพระราชอำนาจและความมั่นคงของพระองค์มากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้ว่า ในระยะหลัง เสือป่ามีความพร้อมทางด้านอาวุธเป็นอย่างมาก ถึงขนาดที่ทางฝ่ายตำรวจต้องขอยืมปืนจาก เสือป่าเพื่อใช้ในการปราบปรามโจรผู้ร้าย^๒ และจากการสำรวจอาวุธของ เสือป่าเมื่อสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรากฏว่าอาวุธเสือป่ามีเป็นจำนวนมากมาย (ดูรายละเอียดในหน้า ๑๖๔-๑๖๕) ซึ่งจากหลักฐานนี้สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ทรงมีพระราชประสงค์ให้เสือป่าเป็นกองนาครพลหรือพลเมืองผู้ถืออาวุธอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในกองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์ ซึ่งมีคลังเก็บอาวุธอยู่ที่สวนจิตรลดา จะเป็นกองกำลังที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง เป็นอย่างมาก เหมาะที่จะใช้เป็นฐานพระราชอำนาจแทนที่กองทัพประจำการได้เป็นอย่างดี

^๑ ความพร้อมทางด้านอาวุธของ เสือป่าในระยะหลังนี้ มิใช่ว่าจะมีโดยพร้อมเพรียงกันทุกกอง อาวุธส่วนใหญ่จะอยู่ในกองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์ ส่วนเสือป่าตามมณฑลต่าง ๆ ยังมีปัญหาการขาดแคลนอาวุธที่ใช้ในการซ้อมรบอยู่มาก ดูรายละเอียดจาก กจช., ร.๖ ข.๑๖/๑๒ รายงานจากเสือป่าตรวจราชการ ๒๔๕๔-๒๔๖๔.

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖/๑๐๔ "อาวุธปืนพระราม ๖ ของ เสือป่าจ่ายให้พระยาศุภมิตรรับผู้ร้าย" ๒๔ สิงหาคม-๔ ธันวาคม ๒๔๖๔.

ในส่วนทหารของชาตินั้น การเกิดเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงหวาดระแวงในความจงรักภักดีของทหารที่มีต่อพระองค์มากยิ่งขึ้น ทำให้ไม่ทรงเชื่อมั่นว่าทหารจะเป็นกำลังสนับสนุนพระราชอำนาจของพระองค์ได้อีกต่อไป^๑ ด้วยเหตุนี้ จึงทรงใช้มาตรการต่าง ๆ โดยการเข้าควบคุม จำกัดบทบาทและวางแนวความคิดของทหาร เพื่อป้องกันมิให้คนกลุ่มนี้ลุกขึ้นมาต่อต้านพระองค์ได้อีก เป็นคำรบสอง^๒

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กจข., ร.๖ ก.๑/๑๑ "ลายพระราชหัตถ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ถึงพระยาสิทธิราชเดโช" ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕.

^๒ อัจฉราพร กมฺพพิสมัย, เรื่องเดิม., หน้า ๒๕๖.

บัญชีอาชญากรรมและกระสุนปืนของกองเสือป่า สํารวจเมื่อ ๒ มกราคม ๒๕๖๘

ปืนพระราม ๖	อยู่ในคลังสวนจิตรร์	๕,๕๔๕	กระบอก
"	๖ อยู่ที่กองเสนากรุงเทพฯ	๔๐๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาตะวันตก	๔๐๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาพิษใต้	๗๐๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาภูเก็ท	๓๐๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาอยุธยา	๑๐๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาเหนือ	๔๖๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาตะวันออก	๔๔๕	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาภาคเนย์	๕๐๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาอุบล	๓๐๐	"
"	๖ อยู่ที่กองเสนาอีสาน	๒๕๐	
	<u>รวมปืนพระราม ๖</u>	<u>๑๐,๐๐๐</u>	<u>กระบอก</u>
ปืนมันดี เคอร์ยาว	อยู่ในคลังสวนจิตรร์	๑,๕๘๖	กระบอก
ปืนมันดี เคอร์ยาว	อยู่ที่กรม เรือยนต์	๑๒	"
	<u>รวมปืนมันดี เคอร์ยาว</u>	<u>๑,๕๙๘</u>	<u>กระบอก</u>
ปืนมันดี เคอร์สั้น	อยู่ในคลังสวนจิตรร์	๑๒๗	กระบอก
ปืนเมฆา เซอร์	ต่อต้านอยู่ในคลังสวนจิตรร์	๒๔	กระบอก
ปืนเมฆา เซอร์	ต่อต้านอยู่ที่มณฑลภูเก็ต	๓๐	กระบอก
ปืนเมฆา เซอร์	ต่อต้านจ่ายประจำตัวนายเสือป่าในกองเสนาหลวง	๖๑	กระบอก
	<u>รวมปืนเมฆา เซอร์ต่อต้าน</u>	<u>๑๒๐</u>	<u>กระบอก</u>
ปืนกลเบาแบบ ๖๘	เพิ่มเข้ามาใหม่อยู่ในคลังสวนจิตรร์	๖	กระบอก
ลูกกระสุนปืนพระราม ๖	อยู่ในคลังสวนจิตรร์	๒๑,๕๔๑	ลูก
"	" " ๖ อยู่ในคลังแสงทหารบก	๑,๕๔๖,๑๒๒	ลูก
"	" " ๖ จ่ายไปไว้ที่กองเสนากรุงเทพฯ	๗๘,๖๖๐	ลูก

ลูกกระสุนปืนพระราม	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาตะวันตก	๑๑๗,๗๘๐	ลูก		
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาปีกซ้ายได้	๓๐๗,๐๐๐	"
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาภูเก็ท	๒๗๕,๖๒๐	"
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาอยุธยา	๗,๘๐๐	"
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาเหนือ	๑๕๖,๕๘๐	"
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาตะวันออก	๓๘,๐๐๐	"
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาอากาศเนย์	๔๕,๐๐๐	"
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาอุบล	๔๕,๓๖๐	"
"	"	"	๖	จ่ายไปไว้ที่กองเสนาอิสาน	๕๖,๗๘๐	"
ลูกกระสุนปืนมันลิเคอร์		กระสุนจริงอยู่ในคลังสวนจิตร	๙๖,๕๒๐	"		
กระสุนซ้อมรบปืนมันลิเคอร์		อยู่ในคลังสวนจิตร	๖,๑๐๐	"		
ลูกกระสุนปืนเมมาเซอร์		ต่อต้านอยู่ในคลังสวนจิตร	๔,๔๓๘	"		

ที่มา. กจช., ร.๗ รล.๙๙/๔ "เรื่องปืนและกระสุนของกองเสือป่าและเรื่องเสือป่ายืมปืนทหารบก" ๒ มกราคม ๒๔๖๘.

พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อทหารประจำการที่เด่นชัดที่สุดในช่วงหลังเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ ก็คือ การที่ทรงเน้นให้ทหารตระหนักในภาระกิจแห่งตน คือ การป้องกันประเทศชาติและต้องระวังรักษาพระองค์และพระบรมเดชานุภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยเต็มกำลังความสามารถ^๑ นอกจากนี้ ยังห้ามมิให้ทหารเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพราะ "การเมืองไม่เป็นวิชาที่อยู่ในหลักสูตรของทหารและไม่เป็นของนิยมกันเลยในหมู่ทหาร"^๒

^๑ประกาศและพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ ในรัชกาลที่ ๖ ร.ศ. ๒๔๕๕ (พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, พ.ศ. ๒๔๕๕) หน้า ๕๘ - ๕๙.

^๒ข้อความนี้ จาก ดุสิตสมิต เล่ม ๒๓ ฉบับที่ ๒๖๕ วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ หน้า ๑๔.

ในขณะเดียวกัน ก็ทรงพยายามสร้างสัมพันธ์อันดีกับฝ่ายทหาร โดยการเสด็จออก เยี่ยมเยียนและตรวจตรากิจการทหารมากขึ้น และเกือบทุกครั้งจะพระราชทานพระราชดำรัส ให้ทหารเห็นว่า พระองค์มิได้ทรงทอดทิ้งทหารอยู่เสมอ มักทรงเรียกทหารของชาติว่า "ทหาร ของฉัน" เกือบทุกครั้งก็พระราชทานพระราชดำรัส ทั้งยังปลุกสำนึกให้ทหารยึดมั่นในภาระหน้าที่ ในการป้องกัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นประการสำคัญด้วย^๑

นอกจากนั้น ก็พระราชทาน ยศ สัญญาบัตร ให้แก่ทหารของชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็น ได้อย่างชัดเจนในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๕๕ และ ๒๔๕๖^๒ และในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ก็มีการเพิ่มงบประมาณให้แก่กองทัพประจำการด้วย^๓

ในขณะเดียวกัน ภายหลังเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดี ระหว่างเสือป่ากับทหาร ก็ทรงโปรดให้มีการซ้อมรบร่วมกันระหว่างเสือป่ากับทหารจากกองทัพบก แต่ก็ปรากฏว่า กระทำอยู่ได้ไม่นาน ในที่สุดก็กลับคืนสู่สภาวะเดิม คือ ทำการซ้อมรบแยกเป็นคนละ ส่วนกัน ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่า ตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า- อยู่หัว พระองค์ทรงมีความหวาดระแวงในทหารของชาติตลอดเวลา จึงทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่า เพื่อแทนที่ทหาร แนวพระราชดำริที่ฝังอยู่ในพระทัยในลักษณะเช่นนี้ ทำให้ทรงส่งเสริมและสนับสนุน กิจกรรมเสือป่ามากกว่ากองทัพแห่งชาติ จึงเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้ทั้งฝ่ายทหาร และฝ่ายเสือป่า ไม่สามารถจะเข้ากันได้ด้วยดีตลอดรัชสมัยของพระองค์

^๑พระราชดำรัสในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมกองพลทหารบกที่ ๔ มณฑลราชบุรี ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๗ จากพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ พระราชทาน แด่ทหารในกองทัพบกสยาม (หม่อมเจ้าหญิงชัชวาลิตโสภาส ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้พิมพ์บำเพ็ญกุศลสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวง พิษณุโลกประชานาถ งานพระเมรุท้องสนามหลวง พ.ศ. ๒๔๖๓) หน้า ๒๔ - ๓๔.

^๒ดูรายละเอียดในตารางหน้า ในบทที่ ๒.

^๓ศิริพันธ์ บุญศิริ, "บทบาททางการทหารและการเมืองของสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ" (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๗๖ - ๘๐.

ค. ผลกระทบจากการจัดตั้งองค์กรเสือป่าต่อระบบราชการ

การจัดตั้งองค์กรเสือป่ามีผลกระทบต่อระบบราชการเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับกิจกรรมเสือป่ามากกว่า ราชการประจำ โดยจะเห็นได้จาก ตลอดระยะเวลา ๑๕ ปี แห่งการครองราชสมบัติของ พระองค์ ทรงทุ่มเทเวลาให้กับการร่วมกิจกรรมเสือป่ามาโดยตลอด ในขณะที่ทรงปล่อยภาระ ราชการแผ่นดินให้พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยดูแลรับผิดชอบแทน พระราชปฏิบัติดังกล่าวนี้ ทำให้ข้าราชการเป็นจำนวนมากเกิดความคิดที่ว่า ถ้าต้องการความ เจริญก้าวหน้าในวงราชการ ต้องพยายามสร้างความดีความชอบทางเสือป่า ส่วนราชการ ประจำจะบกพร่องอย่างไรเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ^๑ ความเข้าใจดังกล่าวนี้นับว่ามีส่วนจริงอยู่มาก เพราะในการพิจารณาความดีความชอบทางราชการนั้น จะพิจารณาผลการปฏิบัติงานทางด้าน เสือป่าควบคู่กันไปด้วย^๒ จึงมีผลทำให้ข้าราชการเป็นจำนวนมากในรัชสมัยนี้จะทิ้งงานราชการ แผ่นดิน หันไปสนใจกิจกรรมเสือป่ามากกว่า ดังจะเห็นได้จากกรณีของ เจ้าพระยาอภัยราชา (ม.ร.ว.ลพ สุทัศน์) เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น ซึ่งได้รับมอบหมายให้เข้าประชุม เสนาบดีสภาเพื่อพิจารณาเรื่องการแก้สัญญากับญี่ปุ่น แต่เข้าประชุมไม่ได้ โดยให้เหตุผลว่า ต้องตาม เสด็จพระราชดำเนินไปในการซ้อมรบเสือป่า^๓ การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ น่าจะก่อให้เกิดความ เสียหายแก่ราชการแผ่นดินเป็นอย่างมาก และทำให้เกิดความชะงักงันในการพัฒนาประเทศ จนมีผู้ ตั้งข้อสังเกตว่า

"...ตราบเท่าที่รัชสมัยนี้ยังคงอยู่ ไม่น่าจะเป็นไปได้ว่าจะมีอะไรเปลี่ยนแปลง
ไปในทางที่ดีขึ้น..."^๔

^๑ กจช., ร.๖ บ๑๗/๑๒ "หนังสือสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" ๙ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๒ กจช., ร.๖ ว.๒๑/๒๕ "เรื่องแต่งตั้งพระยาสุรบดินทร์สุรินทรฤาชัย อุปราชภาค พายัพ เป็นเจ้าพระยา" ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๖๔.

^๓ กจช., ร.๖ รล.๑/๓ "หนังสือเจ้าพระยาอภัยราชา ทูลพระองค์เจ้าธานีนิวัต สภาเลขานุการ" ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖.

^๔ Great Britain Foreign Office, F.O.1637/183/40 Confidential, April 9, 1925, Greg to Chamberlain.

การซ้อมรบเสือป่าประจำปีเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมเสือป่าได้สร้างความเสียหายให้แก่ราชการแผ่นดิน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ของเสือป่าเป็นข้าราชการ และการซ้อมรบเสือป่าประจำปีแต่ละครั้งต้องใช้กำลังคนเป็นจำนวนถึง ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ คน^๑

เมื่อถึงช่วงของการซ้อมรบเสือป่าแต่ละปี ทางกองเสือป่าจะทำหนังสือเวียนไปยังส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อขอให้ผ่อนผันผู้ที่ไม่มีราชการสำคัญ ๆ มาร่วมทำการซ้อมรบให้ได้มาก ๆ ถ้าติดราชการจริง ๆ ทางผู้บังคับบัญชาต้องเซ็นรับรองมาเป็นลายลักษณ์อักษร^๒

ผู้บริหารเสือป่าบางกรมกอง ต้องการให้สมาชิกเสือป่าในสังกัดของตนไปร่วมซ้อมรบมาก ๆ ก็มีการบังคับทางอ้อม โดยการตั้งกฎว่า ผู้ใดไม่ไปซ้อมรบเสือป่าจะต้องถูกสอบสวน^๓ โดยเฉพาะนายพลเสือป่า เจ้าพระยายมราช ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงนครบาล และเป็นผู้บัญชาการกองเสนากลางฯ อยู่ด้วยนั้น ได้ใช้มาตรการเข้มงวด โดยให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดกระทรวงนครบาลทุกแห่งทำบัญชีรายชื่อข้าราชการที่เข้าร่วมซ้อมรบ ผู้ใดขาดการฝึกหัดซ้อมรบไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้ทำบัญชีรายชื่อสมาชิกผู้นั้นพร้อมอัตราเงินเดือนแจ้งให้ท่านทราบโดยด่วน^๔ ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อสมาชิกเสือป่าเองและทำความเสียหายให้แก่ราชการแผ่นดินด้วย

ความเดือนร้อนในส่วนตัวสมาชิกเสือป่านั้น สะท้อนให้เห็นได้จากบทความเรื่อง "ความเห็นเอกชน เรื่องราชการเสือป่า" ที่กล่าวไว้ว่า

^๑ สาราณุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, "ซ้อมรบเสือป่า" เล่ม ๒, หน้า ๘๖๘.

^๒ กจข., ร.๖ รล.๑/๑๒ "เบ็ดเตล็ดกรมราชเลขาธิการ" ๒๘ มกราคม ๒๔๖๒.

^๓ กส.๔-๒/๔๑๕๔ "กรมทะเบียนที่ดินยื่นบัญชีรายนามสมาชิกเสือป่าที่ไปประลองยุทธ."

^๔ กจข., ร.๖ บ.๑๖.๔/๒ "ให้หัวหน้ากรมขึ้น ส่งบัญชีรายชื่อสมาชิกที่ไปประลองยุทธ"

"...ในเรื่องการซ้อมรบเสือป่านั้น ถ้าลองสอบถามสมาชิกเสือป่าบางคนดู ก็จะได้ความว่า ผู้บังคับบัญชาทางฝ่ายกรมหรือกระทรวงมักไม่พอใจในการนี้ และถ้าเสือป่าคนใดสมัครไปซ้อมรบ อันต้องละจากราชการประจำเสีย บางแห่งอาจถูกเกลียดชังอย่างขจัด ฤาอาจถูกลงโทษทางอ้อมอย่างเหลือทนก็เป็นได้ ดูเหมือนบางคนถูกตัดเงินเดือนในระหว่างไปซ้อมรบก็มี..."

ฉะนั้นเมื่อใดที่ผู้บังคับบัญชาในส่วนราชการ มีแนวนโยบายที่สวนทางกับฝ่ายเสือป่า เมื่อนั้นผู้ที่ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานมากที่สุดก็คือ ข้าราชการในกระทรวงนั้น เพราะอาจถูกเพ่งเล็งจากทั้ง ๒ ฝ่าย

สำหรับความเสียหายที่มีต่อราชการแผ่นดินนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากการไปซ้อมรบเสือป่า ต้องระดมกำลังคนไปเป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดความขาดแคลนข้าราชการในการปฏิบัติงานในช่วงนั้น เช่น เลมียนพนักงานในกองเวรรับส่งกระทรวงนครบาล ซึ่งมีทั้งหมด ๗ คน ไปซ้อมรบเสือป่าเสีย ๔ คน คงเหลือ ๓ คน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติราชการให้เป็นที่ยอมรับได้ ต้องขอกำลังคนไปช่วย^๒

ส่วนราชการที่ดูจะมีปัญหากระทบกระเทือนจากการซ้อมรบเสือป่ามากที่สุดได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ เพราะข้าราชการในสังกัดส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าราชการครู ในช่วงที่มีการซ้อมรบเสือป่า ทางกระทรวงศึกษาธิการ ก็ต้องปิดโรงเรียนบางแห่งชั่วคราว เนื่องจากไม่มีครูสอน เพราะครูส่วนใหญ่ต้องไปร่วมซ้อมรบเสือป่า^๓

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี^๔ ผู้เป็นเสนาบดีก็พยายามแก้ไขปัญหาโดยการส่งข้าราชการครูไปร่วมซ้อมรบบ้างเป็นบางส่วน โดยพยายามมิให้กระทบกระเทือนด้านการเรียนการสอน ทำให้ในแต่ละปีข้าราชการที่ทางกระทรวงศึกษาธิการส่งไปร่วมซ้อมรบเสือป่า มีจำนวนน้อยกว่าที่ทาง

^๑ ยามาโต, "ความเห็นเอกชนเรื่องราชการกับเสือป่า" ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖.

^๒ กจช., ร.๖ น.๔๔/๑๑๔ "เลมียนพนักงานในกองรับส่งไปซ้อมรบเสือป่าหลายนายเกรงว่าราชการจะเสียขอให้ส่งคนไปช่วย" ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๗.

^๓ ศธ.๓๗/๓๑ "กองเสนารักษาดินแดนกรุงเทพฯ ขอให้สมาชิกเสือป่าไปในการประลองยุทธประจำปี พ.ศ. ๒๔๖๓."

^๔ สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา.

กองเสือป่าขออัตรามาเป็นจำนวนมาก^๑

ด้วยเหตุนี้ขอให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเพ่งเล็งว่าเจ้าพระยา-
ธรรมศักดิ์มนตรี ไม่ส่งเสริมกิจกรรมเสือป่า และมักจะมีการกล่าวกระทบกระเทือนกระทรวง
ศึกษาธิการในเรื่องนี้อยู่เสมอ^๒ โดยเฉพาะเมื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้บรรจวิชาเสือป่า
เป็นวิชาบังคับในการเรียนระดับมหาวิทยาลัยก็ทรงกล่าวหาว่า เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ไม่
สนับสนุนนโยบายนี้ของพระองค์ดังจะเห็นได้จาก พระราชหัตถเลขาที่ทรงติดพ้อกับพระยา
ไพศาลศิลปศาสตร์ (รื่น ศยามานนท์) ปลัดทูลฉลอง กระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น ว่า

"...กระทรวงศึกษาธิการไม่แลเห็นคุณประโยชน์ที่นักเรียนมหาวิทยาลัยได้รับใน
กองเสือป่า มีมากเพียงพอที่จะคุ้มกัน การเสียเวลาในการเล่าเรียน ข้อนี้ปรากฏ
โดยคำพูดของเสนาบดีกับเจ้าพระยารามราฆพ ไม่ใช่พูดตรง ๆ เช่นนั้น แต่ก็พอ
เข้าใจได้..."^๓


การซ้อมรบเสือป่ามิได้กระทบกระเทือนเฉพาะด้านกำลังคนเท่านั้น แต่ยังคงอาศัย
ความอุดหนุน ทางด้านสิ่งของ เครื่องใช้ จากส่วนราชการต่าง ๆ เป็นจำนวนมากด้วย ดังจะ
เห็นได้จากรายละเอียดที่นำมาแสดงไว้ในหน้า ๑๗๒-๑๗๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เฉพาะช่วงของการ
เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชวังสนามจันทร์เพื่อซ้อมรบเสือป่าประจำปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ก็
ต้องสิ้นเปลือง กำลังคน สิ่งของ สัมภาระต่าง ๆ ตลอดจนสิ้นเปลืองงบประมาณเพื่อการนี้เป็น
จำนวนมาก

^๑ เช่น การซ้อมรบในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ส่งไปจำนวน ๙ คน จากจำนวน ๑๕ คนที่ขอมมา
การซ้อมรบในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ส่งไปจำนวน ๓ คน จากจำนวน ๙ คนที่ขอมมา
การซ้อมรบในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ส่งไปจำนวน ๕ คน จากจำนวน ๑๕ คนที่ขอมมา

^๒ เอกสารเสือป่า ... หน้า ๑๙๔ - ๑๙๕.

^๓ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "พระราชหัตถเลขา ถึง พระยาไพศาล-
ศิลปศาสตร์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๗, สี่ศาสตราจารย์ หนังสือที่ระลึกงานสี่ศาสตราจารย์,
๙ กันยายน ๒๕๑๕, หน้า ๕๒.

อย่างไรก็ตาม การซ้อมรบเสือป่าก็ยังพอมีประโยชน์ต่อทางราชการอยู่บ้าง ในแง่ที่ว่า ทำให้เสือป่าได้มีโอกาสเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่และทุกข์สุขของราษฎร เช่นเรื่อง การประกอบอาชีพ ปัญหาโจรผู้ร้าย โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เป็นต้น^๑ อันอาจนำไปใช้ประโยชน์ในราชการ ด้านการปกครองท้องที่ได้บ้างไม่มากก็น้อย



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖/๒๘ "รายงานเสือป่า มณฑลต่าง ๆ " ๑๒ มีนาคม ๒๔๕๔.

สารบาณตอนที่ ๑.

ในการเสด็จพระราชดำเนินพระราชวังสนามจันทร์ เนื่องในการฝึกซ้อมวิธียุทธ เลือป่า พ.ศ. ๒๔๖๖

รถบรรทุกสิ่งของ	๑๔๐ หลัง
รถบรรทุกม้า	๑๔๘ หลัง
รถรับทหารรักษาวัง	๕๓๐ คน
รถบรรทุก เครื่องพิณพาทย์	๑ หลัง
รถพิเศษรับแพทย์และนางพยาบาล	๑ เที้ยว
กุลีชนของทางกรุงเทพฯ	๒๘๐ คน
เรือบรรทุกของสิ่งสถานีบางกอกน้อย	๘๔ ลำ
เรือรับ เลือป่า	๒,๑๘๐ คน
เรือบรรทุกม้า	๑๔๘ ม้า
เรือบรรทุกปืนใหญ่	๘ กระบอก
เรือบรรทุกรถยนต์	๒ หลัง
เรือรับทหารรักษาวัง	๓๖๗ คน
เรือรับพิณพาทย์	๑ ลำ
กุลีชนของที่พระราชวังสนามจันทร์	๓๒๐ คน
เกวียนขนของที่พระราชวังสนามจันทร์	๒๕ เล่ม
อนุญาตบัตรโดยสารรถไฟชั้นที่ ๑	๒,๐๗๕ ฉบับ
อนุญาตบัตรโดยสารรถไฟชั้นที่ ๒	๓,๗๙๒ ฉบับ
อนุญาตบัตรโดยสารรถไฟชั้นที่ ๓	๗,๑๑๓ ฉบับ
จัดการ เต็นท์ เป็นที่พัก เลือป่าพระราชวังสนามจันทร์	๕๖ หลัง
จัดน้ำประปาจากกรุงเทพฯ ส่งที่พระราชวังสนามจันทร์วันละ	๑๕ ถัง
กุลีจ่าย กรม กองต่าง ๆ ที่พระราชวังสนามจันทร์	๑๓๙ คน
น้ำแข็งส่งสำหรับห้องเครื่องฝรั่ง แลกองประจำพระองค์ส่งวันละ	๘๐๐๐ ปอนด์
ระหว่างสมเด็จพระบรมราชาธิบดีขออยู่พระราชวังสนามจันทร์	
น้ำแข็งส่งสำหรับห้องเครื่อง แลกองประจำพระองค์ส่งวันเว้นวัน	๓,๒๐๐ ปอนด์.

การรับประทานได้จัดปรำเป็นที่เลี้ยงอาหาร	๖ แห่ง
จ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงเป็นงวดละ	๑๐ วัน
การเลี้ยงอาหารวันละ ๒ เวลา มีสมาชิกกองเสือป่า- เกียกกายและกุสาคอยปฏิบัติกรเลี้ยงอาหาร	๑๕๔ นาย
จำนวนสมาชิกที่ได้รับประทานอาหารเวลาละ	๒,๕๐๐ เศษ

สารบัญตอนที่ ๒

กรมกองต่าง ๆ ขอ พาทนะแลคนชนของในการเสด็จพระราชดำเนนฝึกซ้อมวิธยุทธเสือป่า พ.ศ. ๒๔๖๖

จากพระราชวังสนามจันทร์ ไปค่ายหลวงบ้านโป่ง

กรมกองต่าง ๆ ขอ เกวียนบรรทุกของ	๓๘๑ เล่ม
กรมกองต่าง ๆ ขอคนชนของ	๑๕๐ คน
กุสิจ่ายสำหรับประจำกรม กอง ต่าง ๆ ที่ค่ายหลวงบ้านโป่ง	๒๖๓ คน
จัด เต็นท์เป็นที่พักเสือป่าค่ายหลวงบ้านโป่ง	๒๑ คน
น้ำแข็งส่งสำหรับห้อง เครื่องแลกองประจำพระองค์	
ค่ายหลวงบ้านโป่งวันละ	๔,๐๐๐ ปอนด์
การรับประทานอาหาร ได้จัดทำปรำเป็นที่เลี้ยง	๔ หลัง
จ่ายเงินเป็นเบี้ยเลี้ยงเป็นงวดละ	๑๐ คน
การเลี้ยงอาหารวันละ ๒ เวลา มีสมาชิกกองเสือป่า- เกียกกายและกุสาคอยปฏิบัติงานเลี้ยงอาหาร	๒๑๔ นาย
จำนวนสมาชิกเสือป่าที่ได้รับประทานอาหารเวลาละ	๓,๓๐๐ เศษ

ที่มา กจช., ร.๖ บ.๑๖.๔/๕๓ "ซ้อมรบเสือป่า พ.ศ. ๒๔๖๕-๒๔๖๗"

๒. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติในขณะที่ฐานะทางการเงินมั่นคงถาวร^๑ อันเป็นผลเนื่องมาจากการปรับปรุงเศรษฐกิจในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่จุดประสงค์ของการปรับปรุงเศรษฐกิจครั้งนี้มิได้อยู่ที่การยกระดับมาตรฐานการครองชีพด้วยการปรับปรุงรายได้ของประชาชนโดยตรง แต่เน้นหนักในด้านการบริหารการปกครองของรัฐบาลที่ตั้งอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ซึ่งจะจัดแบ่งสัดส่วนและความมั่งคั่งสมบูรณ์ไปยังสังคมส่วนอื่น ๆ โดยใช้ระบบงบประมาณ^๒ ด้วยเหตุนี้ประชาชนผู้อยู่ในระดับล่างของสังคมจึงยังคงมีฐานะยากจน ตกอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองดังจะเห็นได้จาก เรื่องราวบัตรสนเท่ห์ ที่ร้องเรียนถึงปัญหาความยากจนต่อรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า

"ขอพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ไม่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯแล้ว ราษฎรต้องถึงตายหมด ในเวลานี้เข้าสารก็แพงเหลือสะติกำลังแล้ว ถึงถึงละห้าบาทหกแล้ว ราษฎรได้ความเดือดร้อนเป็นอันมาก พระสงฆ์ทอดแล้วทุกวันนี้ เข้าไม่มีเพราะลงเรือเมล์ไปมากนัก ขอได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯผู้ยาก... ข้าพระพุทธเจ้าตั้งแต่เกิดมา ยังไม่ได้พบเข้าถึงละ ๕ บาทเลย พี่งมาได้พบแล้ว... ถึงของอื่น ๆ จะแพงก็ไม่สำคัญไม่ตาย เข้าแพงแล้วต้องตายหมด ที่เมืองธัญบุรี เข้าน้ำได้อดจนถึงกับลูกตายก็มี..."^๓

ท่ามกลางสภาวะเศรษฐกิจที่ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพลำบากไร้เช่นนี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่าขึ้น และใช้จ่ายเงินพระราชทรัพย์เพื่อการนี้เป็นจำนวนมาก จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนต่างจับตามอง และกลายเป็นขบวนการสำคัญอย่างหนึ่ง ที่คณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ ใช้เป็นเป้าหมายในการโจมตีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-

^๑ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต, หน้า ๖๐๑.

^๒ พรเพ็ญ อันตระกูล, "การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๔)" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๔๒ - ๔๓.

^๓ กจช., ร.๖ รล.๒๑/๒ "เรื่องราวบัตรสนเท่ห์" ๕ กันยายน ๒๔๕๔.

เกล้าเจ้าอยู่หัว^๑

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอุปถัมภ์กิจการเสือป่าโดยใช้เงินของกรมพระคลังข้างที่ ซึ่งถือเป็นเงินพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์โดยตรง ซึ่งปีหนึ่ง ๆ มีผู้ประมาณไว้ว่า ทรงใช้จ่ายพระราชทรัพย์ในส่วนพระคลังข้างที่เพื่อการเสือป่า ประมาณปีละ ๓๐๐,๐๐๐ - ๗๐๐,๐๐๐ บาท^๒ ซึ่งถ้ารายจ่ายของเสือป่าในแต่ละปีมีเพียงเท่านี้ กิจการเสือป่าก็น่าจะเป็นสาเหตุอันนำมาซึ่งวิกฤตการณ์ทางการเงินของประเทศได้ เพราะในปีหนึ่ง ๆ กรมพระคลังข้างที่จะได้รับเงินพระบรมราชโองการ ที่ทางกระทรวงพระคลังมหาสมบัติทูลเกล้าฯ ถวายให้ตั้งแต่ปีละ ๗ - ๘ ล้านบาท^๓ นอกจากนั้นกรมพระคลังข้างที่ยังได้รับเงินค่าเช่าและดอกเบี้ยซึ่งเกิดจากผลประโยชน์ในทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์มีใช้น้อยจนเป็นที่สงสัยว่า กรมพระคลังข้างที่เป็นกรมที่มีเงินสดมากที่สุด^๔ ดังนั้นเฉพาะแต่เพียงเงินพระบรมราชโองการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับในแต่ละปีก็น่าจะเพียงพอสำหรับการอุปถัมภ์กิจการเสือป่าในจำนวนดังกล่าวได้อย่างไม่เดือดร้อน พระราชทรัพย์ในส่วนพระคลังข้างที่ซึ่งมีอยู่มากมายนั้น ส่วนใหญ่หมดไปกับการพระราชทานให้กับเหล่าข้าราชการผู้แวดล้อมพระองค์อย่างไม่มีขอบเขตจำกัดเสียมากกว่า จนกระทั่งถึงกับเมื่อไม่ทรงมีพระราชทรัพย์พอเพียงที่จะให้แก่ผู้ขอพระราชทานต่อไปก็ทรงผ่อนชำระให้เป็นเดือน^๕ และความสุรุ่ยสุร่ายของบางคนข้าราชการสำนักซึ่งถือโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อตน ใช้จ่ายและยกยอกเงินทองของพระมหากษัตริย์บำรุงบำเรอความสุขส่วนตัวอย่างไม่ละอาย อันมีผลทำให้เงินพระคลังข้างที่ร่อยหรอไปอย่างรวดเร็ว^๖

^๑ จมีนอมรตฤณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๑, หน้า ๖๔ - ๖๘.

^๒ พรเพ็ญ ชันตระกุล, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๑.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๕.

^๔ บางกอกการเมือง, "รายจ่ายในราชสำนัก" ๑๙ เมษายน ๒๔๖๗.

^๕ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต, หน้า ๕๕.

^๖ พรเพ็ญ ชันตระกุล, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๒.

ปัญหาการใช้จ่ายเงินของเสือป่าเกิดขึ้นเนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มิได้ทรงใช้เงินพระคลังข้างที่ค้ำจุนกิจการเสือป่า ในจำนวนเท่าที่กล่าวไปแล้วเท่านั้น รายจ่ายของเสือป่ายังมีการใช้จ่ายเงินในส่วนของงบการเสด็จประพาส ซึ่งมีกำหนดอยู่ในงบประมาณของกระทรวงพระคลัง โดยให้จ่ายผ่านทางกระทรวงวัง ในกรณีที่ใช้เงินเป็นค่าพาหนะเดินทางและค่าแรงคนการประจำหรือชั่วคราว นอกจากนั้นถ้าเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับ เรื่องการปลูกสร้างสถานที่รับเสด็จ ก็ให้เป็นการจ่ายเงินทางกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีเงินที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงพระคลังโดยเฉพาะ^๑ ซึ่งปรากฏว่า พระองค์ทรงใช้จ่ายเงินทั้งสองส่วนนี้เพื่อการเสือป่าเป็นจำนวนมาก และทรงใช้จ่ายในลักษณะที่ไม่เป็นการประหยัด ดังจะเห็นได้จากทรงขอเบิกเงินเดินทางให้แก่เสือป่าที่จะเข้าร่วมในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นจำนวนเงินถึง ๑๖,๕๐๐ บาท อันมีผลทำให้สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสียดายเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในขณะนั้น ต้องกราบบังคมทูลถวายความเห็นคัดค้านว่า

"...การที่รัฐบาลจะจ่ายเงินให้แก่เสือป่านั้น ชัดกับ Spirit ของ เสือป่า ที่ได้ทรงพระราชดำริไว้เดิม... เพราะผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกเสือปาล้วนเป็นผู้ที่เต็มใจเข้าศึกษา ฝึกซ้อมวิชาเสือป่าเพื่อประโยชน์ตนแลบ้านเมือง มิได้ถูกกะเกณฑ์ให้เข้าเป็นอันหนึ่งก็เป็นผู้มีทุนทรัพย์พอที่จะดำรงตนอยู่ในกองเสือป่าได้... การใช้จ่ายของเสือป่า ถ้าจะเป็นรัฐบาลออกให้จะยุติเพียงไรนั้น ก็ควรเป็นสิ่งที่ต้องคิดด้วยจะต้องเพิ่มรายจ่ายขึ้นอีกพแนกหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นรายการอันใหญ่โต จะจัดหาเงินมาเฉลี่ยให้ได้โดยยาก..."^๒

อย่างไรก็ตามคำคัดค้านของสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะปรากฏว่าตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้จ่ายเงินเพื่อการเสือป่าเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในการซ้อมรบเสือป่า ซึ่งจะเห็นตัวอย่างรายการค่าใช้จ่ายในการซ้อมรบเสือป่าในปี พ.ศ. ๒๔๖๓-๒๔๖๔ ซึ่งแสดงรายละเอียดไว้ในหน้า ๑๓๗-๑๓๘ โดยจะเห็นว่า

^๑ กจข., ร.๖ ว.๒๕/๒๖ "หนังสือเจ้าพระยาธรรมาฯ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว."

^๒ กจข.ร.๖ บ.๑๖.๕/๓ "หนังสือสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงจันทบุรีนฤนาถ กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" ๑ มีนาคม ๒๔๕๔.

รวมประมาณเงินที่จ่ายในการซ่อมรูปเสือป่า พ.ศ. ๒๔๖๓

ประมาณ ๓,๕๐๐ คน ๓๐ วัน ดังมีรายการและจำนวนเงินแจ้งต่อไปนี้

รายการ	จำนวนเงิน		รวมเป็นเงิน	
	บาท	สต.	บาท	สต.
ค่าแรงกุสีกองครวแลกองเลี้ยง	๑๖,๒๓๐	-		
ค่าแรงกุสีกองเดินแลกองไฟฉาย	๓,๔๘๘	-		
ค่าแรงชนแลจัดตั้งเต็นกระดาน	๑,๕๐๐	-		
ค่าแรงคนทำครวและเครื่องต้น	๑๔,๘๐๒	-		
ค่าสิ่งของสำหรับใช้ในการครวแลกองเลี้ยง- กับการเปิดเตล็ด	๑๗,๐๐๐	-		
ค่าเข้าสาร	๒๘,๕๐๐	-		
ค่าพาหนะส่งข้าวสาร	๒,๒๐๐	-		
ค่าพินค่าถ่าน	๕,๐๐๐	-		
ค่าเบี้ยเลี้ยงเสือป่า ๓,๕๐๐ คนๆละ	๑๐๕,๐๐๐	-		
ค่าของกลักแลของขวดต่าง ๆ	๘๐,๐๐๐	-		
ค่าเช่าเกวียนแลคนประจำเกวียนกับค่าสิ่ง	๑๑,๔๒๘	-		
ค่ายาแลค่าใช้จ่ายสรอยกับพาหนะต่าง ๆ สำหรับ- กรมนัก เรียนแพทย์เสือป่า	๓,๐๐๐	-		
ค่าซ่อมเต็นเสือป่า	๖,๑๘๘	-		
ค่าทำของกระดาษใส่เข้า	๒,๐๐๐	-		
ค่าตั้งน้ำเหล็กสำหรับล้างเสียงน้ำ ๑๒ ถัง	๔,๐๐๐	-		
ค่ากุสิลำเสียงน้ำ	๑,๕๐๐	-		
ค่าตักน้ำนำสรวมของมณฑลนครไชยศรี	๒,๓๐๐	-	๓๐๔,๑๔๗	-
รวมทั้งสิ้น		1เงิน	๓๐๔,๑๔๗	-

ที่มา กจข.,ณ.๖บ.๑๖.๔/๑๗ เงินใช้จ่ายในกองเสือป่า

วันที่ ๑๔ มกราคมพระพุทธศักราช ๒๔๖๔

รายประมาณการใช้จ่ายในการประลองยุทธเสือป่า พ.ศ. ๒๔๖๔

ประมาณเสือป่า ๓,๕๐๐ คน คัด ๓๐ วัน ดังมีรายการแลจำนวนเงินแจ้งต่อไปนี้

รายการ	จำนวนเงิน		รวมเงิน	
	บาท	สต.	บาท	สต.
<u>แพนทุงเข้าแลเบียเลี้ยง</u>				
<u>ที่พระราชวังสนามจันทร์</u>				
๑. ค่าเช่าสารแลค่าพาหนะส่ง	๒๓,๗๐๐	--		
๒. ค่าพินแลถ่าย	๕,๐๐๐	-		
๓. ค่าเบียเลี้ยงเสือป่า	๑๐๕,๐๐๐	-		
๔. ค่าทำของกระดาษห่อเข้า	๒,๐๐๐	-		
๕. ค่าอาหารแห้งประจำกาย	๑๕,๗๕๐	-		
๖. ค่าแรงกุลีหุงเข้าแลประจำกองเลี้ยง แลล่าเสียงน้ำส่ง เสือป่าที่สนามจันทร์	๑๕,๒๐๐	-		
๗. ค่าถ้วยจานซ่อมซ็อนแลสิ่งของเครื่องใช้ เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ	๑๕,๔๓๐	-		
๘. ค่าน้ำส้วมที่สนามจันทร์	๒,๓๐๐	-		
๙. ค่าแรงกุลีกองเดิน	๒,๐๐๐	-		
<u>แพนทงครวที่ค่ายหลวงบ้านโป่ง</u>				
๑๐. ค่าแรงคนทำครวเสือป่า	๗,๕๐๐	-		
๑๑. ค่าถังน้ำเหล็กแลตุ่มน้ำสำหรับใช้ที่ โรงเลี้ยงในครว	๓,๐๐๐	-		
๑๒. ค่าของแห้งแลของสดคาวหวาน สำหรับ จัดอาหารเลี้ยงเสือป่า	๑๑๖,๐๐๐	-		

รายการ	จำนวนเงิน	รวมเงิน
	บาท สต.	บาท สต.
<u>แผนกครัวเครื่องต้น</u>		
๑๓. ค่าน้ำแข็งโซดาและน้ำหวานต่าง ๆ		
๑๔. ค่าแรงคนทำครัวเครื่องต้น	๔,๕๐๐ -	
๑๕. ค่าของสดคาวสำหรับครัวเครื่องต้น	๑๕,๐๐๐ -	
๑๖. ค่าสิ่งของต่าง ๆ สำหรับกองประจำ- พระองค์	๑๕,๐๐๐ -	
๑๗. ค่าสิ่งของต่าง ๆ สำหรับห้องเครื่อง- ฝรั่ง	๑๕,๐๐๐ -	
๑๘. ค่าสิ่งของต่าง ๆ สำหรับห้องเครื่อง- เกาหลี	๕,๐๐๐ -	
๑๙. ค่าอาหารสำหรับพระราชทานเลี้ยง- เสื่อป่าเมื่อ เสร็จการประลองยุทธ	๑๒,๐๐๐ -	
<u>แผนกสรรภาระและพาหนะต่าง ๆ</u>		
๒๐. ค่าเช่าเกวียน เช้าม้า เช่าเรือ และพาหนะต่าง ๆ	๑๑,๐๐๐ -	
๒๑. ค่าซ่อมเต็นท์	๒,๘๐๐ -	
รวมทั้งสิ้น		๓๔๘,๖๘๐ -

ที่มา กจช., ร.๖บ.๑๖.๕/๑๗ "เงินใช้จ่ายในกองเสื่อป่า."

งบประมาณรายจ่ายในการซ่อมรถเสือป่าในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นจำนวนเงินถึง ๓๐๔, ๑๔๗ บาท และในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนถึง ๓๔๘, ๖๘๐ บาท ซึ่งรายการส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่าเป็นเพียงงบประมาณค่าใช้จ่ายในเรื่องทั่ว ๆ ไป อันได้แก่ ค่าแรง ค่าอาหาร ค่าคนงาน เป็นต้น ยังมีได้รวมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องอาวุธที่จะใช้ในการซ่อมรถเข้าไปแต่อย่างใด

ฉะนั้นถึงแม้จะไม่สามารถหาตัวเลขประมาณการใช้จ่ายของเสือป่าทั้งหมดในแต่ละปี มาแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดได้ แต่ก็น่าจะประเมินได้ว่ารายจ่ายเสือป่าทั้งหมดในแต่ละปีจะต้องมีเป็นจำนวนมาก เพราะปรากฏว่าแม้จะทรงใช้เงินพระคลังข้างที่ และงบการเสด็จประพาสที่เบิกจ่ายทางกระทรวงวังและกระทรวงมหาดไทยแล้วก็ตาม ก็ยังไม่สามารถใช้จ่ายในกิจการเสือป่าได้อย่างเพียงพอ ในบางครั้งถึงกับต้องยืมเงินเสด็จประพาสในปีต่อไปมาใช้ก่อนล่วงหน้า^๑

ในขณะที่เดียวกันทางฝ่ายเสือป่าเองก็ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ^๒ เพื่อหาเงินใช้ในกิจการเสือป่าซึ่งปรากฏว่าวิธีการบางอย่างโดยเฉพาะ การออกลอตเตอรี่เสือป่าและการจัดการแข่งรถท้องสนามหลวง ก่อให้เกิดผลเสียตามมา คือ ทำให้ความนิยมเล่นการพนันในสังคมไทยแพร่หลายยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จาก คำปรารภของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชานุภาพที่ว่า

"...เมื่อหม่อมฉันเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ไปช่วยจัดทำนุบำรุงสนุกสนานขึ้นมาก ทีหลังมีใครมาขออนุญาตจะตั้งร้านการพนัน ภายหลังที่บรมบรรพต หม่อมฉันก็อนุญาต แต่ต่อมาสังเกตดูเห็นคนที่ไปไหว้พระ มีพวกก๊วยมากขึ้น ...จึงสั่งให้เลิกการพนันแต่นั้นมา...แต่ต่อมาเมื่อหม่อมฉันออกจากมหาดไทยแล้ว เกิดต้องการเงินใช้ในการเสือป่า...กลับตั้งร้านการพนันขึ้นอีก หม่อมฉันต่อว่าเทศาฯ เขาตอบว่ามีวิธีที่จะหาเงินอย่างอื่น หม่อมฉันก็สิ้นสำนวน..."^๓

^๑ กจช., ร.๖ ว.๒๔/๒๖ "หนังสือเจ้าพระยามหาเสวกกราบทูลเกล้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชานุภาพ" ๑๓ ธันวาคม ๒๔๖๖

^๒ อาทิเช่น การรับบริจาค, การจัดแสดงละคร, การออกร้านในงานฤดูหนาวประจำปี การจัดการประกวดวาดภาพ, การจัดแข่งรถท้องสนามหลวง, การขายดวงตราไปรษณีย์เสือป่า และการออกลอตเตอรี่เสือป่า เป็นต้น

^๓ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชานุภาพ, สาส์นสมเด็จพระเจ้า ภาค ๔ (พระนคร : คลังวิทยา, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) หน้า ๓๐๖ - ๓๐๗.

นอกจากนั้นแล้วยังก่อให้เกิดการทุจริตการเงินเสือป่าด้วย โดยเฉพาะในกรณีการออก
 ลอตเตอรี่เสือป่า ซึ่งนายพลเสือป่า พระยานนท์ เสนสุเรนทรภักดี เป็นผู้ดำเนินการ มีการทุจริต
 ยักยอกเงินกันมากที่สุด ตั้งแต่รายย่อย ๆ ไปจนถึงรายใหญ่โดยเฉพาะ พระยานนท์ เสนสุเรนทรภักดี
 ผู้ดำเนินการออกลอตเตอรี่เสือป่าเอง ได้ยักยอกไปเป็นจำนวนถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท อันมีผลทำ
 ให้ต้องถูกออกจากราชการและเสือป่า ทั้งยังถูกเรียกยศและสัญญาบัตรคืน และต้องโทษจำคุกอีก
 ๑๐ ปี^๑

กรณีการยักยอกเงินเสือป่าครั้งนี้ ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อเสือป่าเป็นอย่างมาก
 หนังสือพิมพ์ในช่วงนั้นต่างขุดคุ้ยเอากรณีการยักยอกเงินของเสือป่าประเภทต่าง ๆ ขึ้นมา เสนอ
 ทั้งยังมีการเปรียบเทียบทหารกับเสือป่าในแง่ที่ว่าทหารรักษาเงินที่มีผู้บริจาคช่วยเหลือได้โดย
 เรียบร้อย ผิดกับเสือป่าซึ่งเป็นทหารส่วนหนึ่ง แต่กลับมีแต่การทุจริตเกิดขึ้น^๒

ไม่ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และฝ่ายบริหารของเสือป่าจะใช้วิธีการ
 แก้ปัญหา ภาวะการขาดเงินของเสือป่าด้วยวิธีการใดก็ตาม ก็ไม่สามารถผ่อนคลายนโยบายหนี้สิน
 ไปได้ จนปรากฏว่า ในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ต้องงดการสวนสนามเสือป่าเพื่อรวบรวมเงินใช้หนี้สิน
 เสือป่า^๓ และเมื่อสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์กรเสือป่าได้สลายตัวไป
 โดยปริยาย ปรากฏว่า หนี้สินของเสือป่ายังคงค้างค้างเป็นเงินถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งพระบาท-
 สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดฯ ให้เบิกเงินพระคลังข้างที่ไปใช้จ่ายหนี้สินส่วนนี้ให้หมด

^๑ กจช., ร.๖ น.๒๐.๑๗/๒๘ ลอตเตอรี่บำรุงเสือป่า พ.ศ. ๒๔๖๖.

^๒ วายาโม, "สิ่งละอันพันละน้อย" ๕ มิถุนายน ๒๔๖๖.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๕/๑ การเงินเสือป่า ๒๓ ธันวาคม ๒๔๖๗.

สิ้นไป^๑ ซึ่งเงินจำนวนนี้น่าจะเป็นพระราชภาระที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
หนักพระทัย เนื่องจากพระองค์ขึ้นครองราชสมบัติพร้อมกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอันสืบเนื่องมา
จากรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่แล้ว ภาระหนี้สินของเสื่อป่านี้จึงเป็น
ส่วนหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศฝืดเคืองยิ่งขึ้น ซึ่งปรากฏว่า ไม่ว่าพระองค์จะหาทาง
แก้ปัญหาด้วยวิธีการใดก็ตาม ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำจึงกลายเป็นปัญหา
สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ "คณะราษฎร" อ้างเป็นเหตุผลสำคัญในการก่อการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลง
การปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตย ซึ่งสามารถกระทำสำเร็จ
ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ในส่วนทรัพย์สินต่าง ๆ ของเสื่อป่าที่ยังคงหลงเหลืออยู่นั้น ให้ยกให้แก่กอง
ลูกเสื่อไปทั้งหมด^๒ ซึ่งปรากฏว่าทรัพย์สินส่วนใหญ่จะเป็นประเภท เครื่องแต่งกาย ทัศน
ครุภัณฑ์ต่าง ๆ มากกว่าจะเป็นเงิน^๓ เงินเสื่อป่าที่ยังเหลือค้างคั่งอยู่นั้นมีจำนวนน้อยมาก
และมักจะปรากฏเป็นเพียงตัวเลขอยู่ในบัญชีเท่านั้น แต่ไม่มีตัวเงินจริง ๆ ซึ่งปัญหาการเงิน
เสื่อป่าในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ได้มีการสืบสวนกันต่อมาในที่ประชุมสภา
ผู้แทนราษฎร^๔ หลังจากที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตยแล้ว

^๑ กจข.,...ร.๗/๑๐ หนี้สินของเสื่อป่า ๑๕ มกราคม ๒๔๖๘.

^๒ ศธ ๓๖.๗/๓๑ เรื่องให้โอนสมบัติเสื่อป่าเป็นของลูกเสื่อ ๘ ม.ค. ๒๔๗๓ -
๑๗ มิ.ย. ๒๔๗๖.

^๓ ดูรายละเอียดในบัญชีทรัพย์สินเสื่อป่าใน ศธ. ๓๖.๗/๓๑ เรื่องเดียวกัน.

^๔ "กระทู้ถามของนายเทียม นันทแพศย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุทัยธานี"
จากการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ ๒ วิสามัญ วันเสาร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๘
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม จากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ ๒ วิสามัญ (พระนคร
โรงพิมพ์เดลิแมล, ๒๔๗๘), หน้า ๔๒๖.

๓. ผลกระทบทางด้านสังคม

การจัดตั้งองค์กรเสือป่าของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สร้างความสนใจให้แก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศในขณะนั้น ผลกระทบในการจัดตั้งองค์กรเสือป่าที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่เห็นได้ชัดเจนนก็คือ การปลุกสำนึกของประชาชนให้สนใจและเกิดความตื่นตัวในเรื่องความรักชาติ แม้ว่าจะมิได้แพร่หลายไปสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งได้แก่ชาวไร่ชาวนา อันเนื่องมาจากการขาดการศึกษาหรือขาดความสนใจก็ตาม แต่ก็ได้แพร่หลายในหมู่ผู้ที่มีการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่อวิธีการดำเนินนโยบายในการปกครองประเทศ ฉะนั้นปฏิกิริยาของคนเหล่านี้ต่อสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงไม่ว่าจะเป็นความเห็นในทำนองสนับสนุนหรือคัดค้านก็ตาม กล่าวได้ว่า พระราชประสงค์ของพระองค์ในแง่ที่ทรงใช้เสือป่าเพื่อถ่ายทอดแนวความคิดชาตินิยม ไม่ได้ถูกละเลยไปเสียทีเดียว

แนวความคิดในเรื่องความรักชาติที่ปรากฏในสังคมในรัชสมัยนี้ปรากฏออกมา ทั้งในแนวคัดค้าน สนับสนุน และเสียดสี

แนวความคิดในทำนองคัดค้านส่วนใหญ่ เป็นเรื่องการโจมตีชาวจีนผู้คัดค้านคนสำคัญคือ เขียวสุดเล็ง จากบทความต่าง ๆ ที่เขาใช้นามปากกา "บาทฤๅษ" ได้โต้ตอบงานเขียนของ "ฮัศวาทู" อันหมายถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น "ฮัศวาทู" โจมตีคนจีนว่าเป็นยิวแห่งบูรพาทิศ เป็นภัยผิวเหลือง "บาทฤๅษ" ได้แสดงความสงสัยว่า "ความรักชาติจำเป็นด้วยหรือที่ต้องแอนตี้ชาติอื่น"^๑ บทความโต้ตอบกันในทำนองนี้ยังมีอีกหลายเรื่อง เช่น "วังต้องค์ใหม่" "การกายหน้าในเมืองจีน" "ไทยผสม เป็นคนที่ไม่พึงปรารถนา" เป็นต้น^๒

^๑ กจช., ร.๖ น.๒๐.๑๑/๔ บทความหนังสือพิมพ์เรื่อง ปัญหาเรื่องยิวแห่งบูรพาทิศ.

^๒ อัจฉราพร กมฺพิสมัย, อุดมการณ์ชาตินิยมของผู้นำไทย เอกสารวิชาการหมายเลข ๒๔ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕, หน้า ๔๖ - ๔๗.

การแสดงความคิดเห็นทำนองเดียวกับแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-
เกล้าเจ้าอยู่หัวก็มีมิใช่น้อย ประชาชนต่างเขียนมาสนับสนุนการชักชวนให้คนรักชาติ คำว่า ชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์ กล่าวกันติดปากคนไทยในสมัยนั้น ข้อเขียนของผู้ใช้นามปากกาว่า
"นายรักวาสนา" สะท้อนให้เห็นสภาพดังกล่าวได้ดีว่า

"...ด้วยข้าพเจ้าเคยได้พบในหนังสือต่าง ๆ แลได้เคยสดับถ้อยคำแห่งมหาชนเป็น
อันมาก มักกล่าวชักชวนซึ่งกันแลกันว่า ควรให้ชนชาวเราช่วยกันรักชาติ รัก
พระพุทธศาสนา รักพระมหากษัตริย์ และรักบ้านเกิดเมืองบิดามารดรของเราถ้อยคำ
เช่นนี้กล่าวกันดูเป็นอุตโฆษก็ก้องอยู่เสมอมิได้ขาด..."^๑

นอกจากนี้ยังมีบทความที่เขียนสนับสนุนพระราชวิจารณ์การเมืองต่างประเทศของ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และขานรับความนิยมระบบการปกครองแบบเดิม เพราะ
เห็นพ้องกับแนวพระราชดำริที่ว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ เพราะ
หากคนส่วนมาก ไม่ยอมรับผู้นำหรือระบบการปกครองใหม่แล้ว ก็อาจจะนำมาสู่ปัญหาสงคราม
กลางเมืองได้^๒

ส่วนความเห็นในรูปของการเสียดสีนั้น มักจะมุ่งประเด็น "ความรักชาติ" ในทำนอง
แสดงความสงสัยว่า ความรักชาติที่แท้จริงนั้นหมายถึงอะไร เช่น เรื่อง "รักชาติแม่เอ๋ยร้อน ๆ จ้า",
"รักชาติด้วยปาก" "ใครรักชาติมากกว่ากัน" "ใครนำใคร" "รักชาติแล้วจะประพฤติอย่างไร" ฯลฯ
บทบาทเหล่านี้สะท้อนให้เห็นบรรยากาศทางความคิดในสังคมไทยในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี ความ
สำนึกในเรื่องความรักชาติ ปรากฏอยู่ในสังคมโดยทั่วไปหากแต่ในทางปฏิบัติก็ชวนให้คิดต่อไปว่า
การเอื้ออ้ำถึงความรักชาติกันอยู่เสมอนั้น เป็นไปตามความนิยมที่ถูกกำหนดโดยผู้ปกครองใช่หรือไม่
และผู้ทีกล่าวอ้างถึง "ความรักชาติ" นั้นซาบซึ้งและเข้าใจหลักการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของชาติ
อย่างแท้จริงเพียงใด

^๑ สัมพันธ์ไทย, "ช่วยกันรักหรือช่วยกันผลาญ" ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๖๗.

^๒ อัจฉราพร กมฺพพิสมัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗. อ้างจาก กจช., ร.๖๗.๒๐๑๔/๑๘
ศิริลย์หรือทำลายชาติ.

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าแนวความคิด "รักชาติ" จะสะท้อนออกมาในรูปใด แต่เมื่อมีเหตุการณ์ที่จะมากระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติแล้ว ชาวไทยในขณะนั้นก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในทันที จึงปรากฏว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำประเทศไทยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑. ก็ปรากฏว่ามีสมาชิกเสือป่า และประชาชนจากหลายสาขาอาชีพและแทบทุกจังหวัดมาสมัคร เข้าร่วมรบในกองทหารอาสา เป็นจำนวนมากกว่าที่ทางราชการต้องการหลายสิบเท่า^๑ และประชาชนที่อยู่แนวหลังก็ได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์และสิ่งของช่วยราชการสงครามคราวนี้ด้วย^๒

แนวความคิดชาตินิยมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเน้นในเรื่องความรักชาติ ความยึดมั่นในศาสนา และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ พระองค์ทรงเน้นในประการสุดท้ายมากที่สุด ทรงพยายามสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในองค์พระมหากษัตริย์^๓ เห็นความสำคัญของกษัตริย์ว่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชาติไทย แต่พระบรมราโชบาย และพระราชจริยาวัตรบางประการมีอาจสร้างทัศนคติในเชิงบวกแก่กลุ่มผู้มีความคิดก้าวหน้าในสังคมไทยในขณะนั้นได้ การที่ทรงประพุดิพระองค์ห่างไกลจากประชาชน ประทับอยู่แต่เฉพาะในหมู่ข้าราชการสำนัก ทำให้ความชื่นชมของประชาชนต่อพระองค์ในต้นรัชกาลค่อยจางหายไปไม่ช้า^๔ หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสถาบันที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน ได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงระบบการปกครอง ซึ่งมักจะมีการเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบซึ่งส่วนใหญ่^๕ได้ต้องการให้ล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เพียงแต่ต้องการให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เป็นแม่บทในการปกครองประเทศ และมีรัฐสภาเพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการปกครองประเทศ^๕

^๑สมพล ศิลปวุฒิ, "บทบาทของประเทศไทยในการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ และผลที่ประเทศไทยได้รับ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๕) หน้า ๑๑๔.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๗.

^๓พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต, หน้า ๕๔๐.

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒๔.

ซึ่งปฏิกริยาทางความคิดในลักษณะดังกล่าวนี้ได้สะท้อนออกมาในรูปของการปฏิบัติจริง ๆ ใน
เหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ อันเป็นช่วงหลังการจัดตั้งองค์กรเสือป่าประมาณ ๑ ปี แต่ทำการได้ไม่
สำเร็จ เมื่อขึ้นสมัยรัชกาลที่ ๗ "คณะราษฎร" จึงทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน
ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ อันมีผลทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกจำกัดบทบาทอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ
ในที่สุด



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุป

ในการปกครองประเทศ ผู้นำแต่ละคนย่อมมีวิธีการในการบริหารที่แตกต่างกันออกไป ไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ทัศนคติ ตลอดจนเงื่อนไขส่วนตัวต่าง ๆ ที่แฝงอยู่เบื้องหลังผู้นำเหล่านั้น

ถึงแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเสด็จขึ้นครองราชสมบัติในช่วงเวลาที่สถาบันพระมหากษัตริย์มีอำนาจมั่นคง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิรูปประเทศในสมัยสมเด็จพระราชบิดา และภัยจากลัทธิจักรวรรดินิยม ก็คลายความรุนแรงลงตามลำดับ แต่ก็ไม่ได้ทำให้พระองค์ทรงมีพระทัยในสถาภาพแห่งความเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระราชอำนาจได้อันเนื่องมาจากเหตุผลสำคัญ คือ การที่ทรงเข้ากันไม่ได้กับกลุ่มอำนาจเก่าในครั้งสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งได้แก่ กลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ผู้กุมอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนสถาบันทหารผู้ทำหน้าที่พิทักษ์ความมั่นคงแห่งราชบัลลังก์ ทำให้ทรงเกิดแนวพระราชดำริในลักษณะที่ว่า เป็นพระมหากษัตริย์ที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวปราศจากพวกพ้อง ในขณะที่เดียวกันแนวความคิดประชาธิปไตยก็ได้แพร่หลายเข้ามาในสังคมไทยอย่างรวดเร็ว อันเป็นการทำลายความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชโดยตรง

การจัดตั้งองค์กรเสือป่า จึงเป็นพระบรมราโชบายทางการเมืองอย่างหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อสร้างกลุ่มฐานพระราชอำนาจกลุ่มใหม่ขึ้นแทนที่ฐานอำนาจเก่า ซึ่งพระองค์ทรงประสบปัญหา จึงทรงวางรูปองค์กรเสือป่า เสียนแบบกองทัพแห่งชาติ และเน้นข้าราชการเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก นำมาฝึกหัดระเบียบวิธีแบบทหาร ตลอดจนทำการฝึกหัดอาวุธและปลูกฝังแนวความคิดชาตินิยม ซึ่งเน้นความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อให้ได้กลุ่มฐานพระราชอำนาจทางการเมืองที่มีความพร้อมและสมบูรณ์ในตัวเองทั้งด้านกำลังคน กำลังอาวุธ และกำลังความคิดที่จะสนับสนุนความมั่นคงทางการเมืองของพระองค์ได้อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ดี การที่สมาชิกส่วนใหญ่ขององค์กรเสือป่าเป็นข้าราชการจึงไม่มีเวลาที่จะทุ่มเทให้กับกิจกรรมเสือป่าได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกัน สมาชิกมักไม่เข้าใจถึงพระราชประสงค์ที่แท้จริงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดตั้งองค์กรเสือป่า สมาชิกเป็นจำนวนมากสมัครเข้าเป็นเสือป่าเพื่อหวังจะได้รับความคิดเห็นความชอบในวงราชการ และอีกเป็นจำนวนมากที่ถูกบังคับเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าโดยทางอ้อม คนพวกนี้จึงไม่ค่อยให้ความสนใจในการฝึกหัด อบรม เสือป่าเท่าที่ควร จึงเป็นการยากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จะได้องค์กรเสือป่าที่มีความพร้อมและสมบูรณ์ตามพระราชประสงค์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การจะประเมินผลว่าการจัดตั้งองค์กรเสื่อป่าของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่หรือล้มเหลวโดยสิ้นเชิงนั้น เป็นสิ่งที่มิอาจกล่าวได้ เพราะเสื่อป่าได้ก่อให้เกิดผลทั้งสองด้านดังกล่าวในเวลาเดียวกัน

เนื่องจากการดำเนินงานเกี่ยวกับเสื่อป่า ส่วนหนึ่งก็คือ การใช้เสื่อป่าเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวความคิดชาตินิยมซึ่งเน้นความสำคัญของ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสามารถรักษาสถาบันทั้งสามและการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชหรือราชาธิปไตยไว้ได้ในรัชสมัยของพระองค์ ในด้านนี้ น่าจะกล่าวได้ว่าพระองค์ทรงประสบความสำเร็จพอสมควร และถึงแม้ว่าในรัชสมัยต่อมาจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตยแล้วก็ตาม สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญ ลักษณะอยู่กับชาติไทย หากแต่การตีความเกี่ยวกับสถาบันทั้งสามนี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นสำคัญ

ในขณะเดียวกัน ตลอด ระยะเวลา ๑๕ ปี แห่งการครองราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทางอุทิศพระองค์ให้กับกิจกรรมเสื่อป่ามาโดยตลอด โดยทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ให้กับเสื่อป่าอย่างเต็มที่ จนละเลยพระราชภารกิจด้านอื่น ๆ อันทำให้มีผลเสียต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของชาติ และการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้ประชาชนบางกลุ่มเกิดทัศนคติไม่ดีต่อเสื่อป่า และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในแง่ที่เห็นว่าเสื่อป่าจะเป็นฐานพระราชอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างความมั่นคงแห่งพระองค์ในฐานะพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระราชอำนาจตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เสื่อป่ากลับเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกทำลายโดยจะเห็นได้จากคณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ ได้อ้าง กรณีเสื่อป่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พวกเขาไม่พอใจการบริหารราชการแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช

ภายหลังเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ ตราบจนสิ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องขององค์กรเสื่อป่ายังเป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์นำมาเสียดสีอยู่เสมอ เสื่อป่าจึงเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะปัญญาชน หัวก้าวหน้า เสื่อมศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกทำลายพระราชอำนาจและกระแสความคิดประชาธิปไตยแพร่หลายในสังคมไทยยิ่งขึ้น

การจัดตั้งองค์กรเสื่อป่า นับเป็นพระบรมราโชบายทางการเมือง เฉพาะพระองค์ของ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่
ทรงเห็นด้วยกับพระบรมราชโบายเกี่ยวกับเสือป่า จึงทำให้เมื่อพระองค์ขึ้นครองราชสมบัติไม่
ทรงรับตำแหน่งนายกเสือป่าสืบต่อมา อันมีผลทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับเสือป่าเกิดความ
ชะงักงัน องค์การนี้จึงสลายตัวไปโดยปริยายพร้อมกับการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัว



ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กจช. , ร.๖ บ ๗/๑๒ พระราชกระแสพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒๗ พ.ค. ๒๔๖๙.